

Consequences of Promoting the Corporate Governance Sectarian Essence in Adherence to Shareholders' Rights: The Application of Phenomenological and Ethnographic Process

Abolfazl Eslami Mehr¹, Seyyed Abbas Borhani², Mojgan Safa³ and Reza Gholami Jamkarani⁴

1. Department of Accounting, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.

Email: a.eslamimehr91@gmail.com

2. **Corresponding Author**, Department of Accounting, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.

Email: sa.sborhani1352@qom-iau.ac.ir

3. Department of Accounting, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran. Email: mojgansafa@gmail.com

4. Department of Accounting, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran. Email: gholami@qom-iau.ac.ir

Article Info

A B S T R A C T

Article Type:

Research Article.

Article History:

Received: 1 March 2024

Revised in revised form: 20 September 2024

Accepted: 23 September 2024

Accepted online: 29 January 2025

Keywords:

Structural Sectarianism,
Corporate Governance,
Ethnographic Process.

JEL Classification:

G34.

Objective: Contrary to its nature in social structures, the organizational cult is defined as a kind of possessiveness of a group of power holders who manage the company's functions in line with their interests by confiscating the organizational structures. One of these functions, which under the influence of the promotion of structural sectarianism, creates the basis for violating the rights of others, is the function of corporate governance. This study aims to examine the consequences of promoting corporate governance's sectarian essence in adherence to shareholders' rights.

Method: In this study, through the combination of two bases, ethnography and phenomenology, it was tried to identify the dimensions of the matrix of strategic reference points to determine the path of the interview in the first place by systematically reviewing the theoretical bases. Then, interviews were conducted to identify the negative consequences of promoting the essence of sectarianism in corporate governance in adhering to the rights of shareholders, following Atkinson's (2007) model. Then, to explain the clusters in the framework of the study, the validation and reliability of the identified dimensions were done so that finally, in the last part of the study, according to the clusters placed in the matrix of strategic reference points, the matrix ranking process is used, based on the pairwise comparison of each of the clusters. Taken in row "i" and column "j", the most negative consequences of promoting corporate governance sectarian in terms of respecting the rights of shareholders should be identified.

Results: The results in the first phase of the research, based on the two axes of discrimination and structural powerism in the matrix of strategic reference points, indicate the identification of 25 clusters in the form of 4 main themes of the phenomenon under investigation.

Conclusion: On the other hand, based on the matrix process, it was determined that the clusters of violations of information rights in the context of companies active in automobile and parts manufacturing have the most significant negative consequences of promoting sectarianism of corporate governance at the level of companies active in the automobile and parts manufacturing industry of Tehran Stock Exchange.

Cite this article: Eslami Mehr, A., Borhani, S.A., Safa, M., & Gholami Jamkarani, R. (2025). Consequences of promoting the corporate governance sectarian essence in adherence to shareholders' rights: the application of phenomenological and ethnographic process. *Journal of Accounting Knowledge*, 16(1), 131-156 [In Persian].

DOI: <https://doi.org/10.22103/jak.2024.23038.4019>

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

© Borhani et al.

Introduction

Today, new concepts are being formed in corporate governance, which have influenced the dynamics in management and how companies with agency nature are run (Namazi and Ismailpour, 2019). The phenomenon of Corporate Governance Sectarianism is one of these changes that, beyond family ownership, is a level of bias in a belief; it shows religion or religion in the form of choosing board members or the strategies of a company (Hinnebusch, 2019). Although this issue may not be reflected in the structures of companies, the essence of governance sectarianism is usually the performance of representative companies based on political approaches religious or party influence (Ahmed and Akbarzadeh, 2021). The notable issue is that governance sectarianism causes the interests of the minority group to be prioritized over the interests of the majority of other shareholders. In principle, using power to increase the interests of fanatical supporters creates a capacity for abuse of interests (Alijlam, 2017). will reduce the level of protection of the rights of shareholders. In such a situation, it cannot be expected that sectarianism will lead to organizational parallel, sharing equality and justice in the distribution and symmetry of information (Alkozahi and Hadovinejad, 2018).

Method

Ethnography is one of the qualitative methods of research in the human sciences, which, with the researcher's involvement in the field of study, seeks to understand the differences between the people under study, both collectively and individually. In this method, through the flow of knowledge of humanities, the research seeks to use various tools to obtain social meanings in conditions based on the actions and reactions of the stakeholders of the study platform. The paradigm used in the ethnographic nature of the present study is the interpretive paradigm, the purpose of which is the phenomenology of the subject through the qualitative perception approach of empiricists towards the empirical knowledge of the nature of a phenomenon under investigation. This paradigm, in addition to better understanding the differences from the realities of a studied context, also helps to develop knowledge of social systems based on the nature of their formation. Therefore, in this paradigm, while accurately and deeply describing the researched phenomenon using qualitative tools, an attempt is made to analyze the reference points created from the results of the qualitative section from the perspective of empiricists through interpretive matrices. Therefore, in this study to analyze biological experiences, beliefs and views of the target community, a phenomenological plan is created based on the matrix of strategic reference points by combining the dimensions related to the vertical and horizontal axes of this matrix with individuals' biological experiences. The phenomenon investigated in the context of the study should be explained and determined: what is the position of each of the companies in the automobile industry and parts manufacturing in terms of ethnographic functions in corporate governance?

Results

In this study, as mentioned, based on the methodological nature of the study, through the combination of ethnographic and phenomenological methodology, it was tried to identify the dimensions of the matrix of strategic reference points to determine the path of the interview by systematically reviewing the theoretical foundations. Then, interviews were conducted to identify the negative consequences of promoting the essence of sectarianism in corporate governance in adhering to the rights of shareholders, following Atkinson's (2007) model. During 13 interviews with actors active in the study context, i.e. companies active in the automotive and parts manufacturing industry, 25 clusters were identified in the form of 4 themes from a total of 295 semantic formulations created. Then, to evaluate the possibility of explaining the clusters in the study context, the validation

and reliability of the identified dimensions were carried out to determine which clusters of themes in the context of the studied company can be identified through the matrix of strategic reference points. In the following, to determine the position of each of the car and parts manufacturing companies, based on the consequences of promoting sectarianism in corporate governance that violates the rights of shareholders according to the matrix of strategic reference points, the matrix ranking process was used to compare each of the clusters placed in the line "i" and column "j" to determine the most negative suffix of corporate governance sectarianism promotion. The results indicate the determination of thematic clusters of information rights violations in the context of companies active in automobile and parts manufacturing.

Conclusions

This study aimed to identify and evaluate the matrix of negative consequences of promoting the essence of sectarianism in corporate governance in adhering to the rights of shareholders. In the analysis of this result, it should be acknowledged that governmental sectarianism, from the perspective of negative functions, shows a kind of opportunism of companies in advancing the interests of those in power in the corporate structures, which causes even in the absence of clear discrimination in their structures based on inequality and injustice. Regardless of the information needs of the stakeholders, in the form of selective disclosure of their functions, only seek the interests of the founder or family owners of the companies specified. In these structures, as shown in the matrix of strategic reference points and the third quarter, i.e., the location of dominant companies in the automotive and parts manufacturing industry, governance powerism is not necessarily considered in line with the adherence to shareholders' rights, but power is centralized under authority. Some individuals directly implement the opinions of the shadow owners so that they can, by appointing possessiveness in the management positions and the board of directors of such companies, create the basis for violating the rights of the shareholders.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Acknowledgements

We would like to thank all those who contributed to the design and completion of the questionnaire by providing advice and participation.

Ethical Considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

پسایندهای ترویج جوهره فرقه گرایی حاکمیت شرکتی در پابندی به حقوق سهامداران: کاربرست فرایند پدیدارشناسی و قوم‌نگاری

ابوالفضل اسلامی مهر^۱، سید عباس برهانی^۲، مژگان صفا^۳ و رضا غلامی جمکرانی^۴

۱. گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. رایانامه: a.eslamimehr91@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. رایانامه: sa.sborhani1352@qom-iau.ac.ir

۳. گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. رایانامه: mojgansafa@gmail.com

۴. گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. رایانامه: gholami@qom-iau.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی.

تاریخ‌ها:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۶/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۷/۲

تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۳/۱۰/۱۰

واژه‌های کلیدی:

فرقه گرایی ساختاری،
حاکمیت شرکتی،
قوم‌نگاری.

هدف: فرقه سازمانی بر خلاف ماهیت آن در ساختارهای اجتماعی، نوعی تملک‌طلبی مجموعه‌ای از صاحبان قدرت تعریف می‌شود که با مصادره ساختارهای سازمانی، صرفاً کارکردهای شرکت را در راستای منافع خود مدیریت می‌نماید. یکی از این کارکردها که تحت تأثیر ترویج فرقه گرایی ساختاری زمینه برای تضییع حقوق دیگران را به وجود می‌آورد، کارکردهای حاکمیت شرکتی است. هدف این مطالعه، پسایندهای ترویج جوهره فرقه گرایی حاکمیت شرکتی در پابندی به حقوق سهامداران است.

روش: در این مطالعه از طریق ترکیب دو مبنای قوم‌نگاری و پدیدارشناسی، تلاش شد تا در وهله‌ی اول با مرور نظام‌مند مبانی نظری، ابعاد ماتریس نقاط مرجع استراتژیک برای تعیین مسیر مصاحبه شناسایی شود. سپس از طریق مصاحبه نسبت به شناسایی پسایندهای منفی ترویج جوهره فرقه گرایی حاکمیت شرکتی در پابندی به حقوق سهامداران با رعایت الگوی اتکینسون (۲۰۰۷) اقدام شد. سپس با هدف تبیین خوشه‌ها در بستر مطالعه اعتبارسنجی و پایایی ابعاد شناسایی شده صورت گرفت تا در نهایت بخش آخر مطالعه، طبق خوشه‌های قرار گرفته ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، از فرایند رتبه‌بندی ماتریسی بهره برده شود تا براساس مقایسه‌ی زوجی هریک از خوشه‌های قرار گرفته در سطر «I» و ستون «J»، منفی‌ترین پسایند ترویج فرقه گرایی حاکمیت شرکتی از نظر رعایت حقوق سهامداران مشخص شود.

یافته‌ها: نتایج در فاز اول پژوهش براساس دو محور تبعیض گرایی و قدرت‌گرایی ساختاری در بستر ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، حکایت از شناسایی ۲۵ خوشه در قالب ۴ مضمون اصلی پدیده مورد بررسی دارد.

نتیجه‌گیری: براساس فرایند ماتریسی مشخص شد، خوشه‌های مضمون تضییع حقوق اطلاعاتی در بستر شرکت‌های فعال در خودرو و ساخت قطعات، مهمترین پسایند منفی ترویج فرقه گرایی حاکمیت شرکتی محسوب می‌شود.

طبقه‌بندی JEL:

G34.

استناد: اسلامی مهر، ابوالفضل؛ برهانی، سید عباس؛ صفا، مژگان و غلامی جمکرانی، رضا (۱۴۰۴). پسایندهای ترویج جوهره فرقه گرایی حاکمیت شرکتی در پابندی به حقوق سهامداران: کاربرست فرایند پدیدارشناسی و قوم‌نگاری. *مجله دانش حسابداری*، ۱۶(۱)، ۱۳۱-۱۵۶. <https://doi.org/10.22103/jak.2024.23038.4019>

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

© برهانی و همکاران.

۱- مقدمه

امروزه مفاهیم نوینی در عرصه حاکمیت شرکتی در حال شکل‌گیری است و این مفاهیم، پویایی در حوزه مدیریت و نحوه اداره‌ی شرکت‌های دارای ماهیت نمایندگی، را تحت تأثیر قرار داده است (نمازی و اسماعیل‌پور، ۱۳۹۹). این تغییرات با هدف ارتقاء سطح حفاظت از حقوق ذینفعان صورت گرفته است، چراکه عمیق‌تر شدن شکاف ناشی از تضاد منافع، سطح بی‌اعتمادی اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده است که آگاهی شناختی از آن می‌تواند به افزایش ادراک ذینفعان از کارکردهای حاکمیت شرکتی کمک نماید (حسینی و همکاران، ۱۴۰۲). پدیده فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی^۱ یکی از همین تغییرات است که فراتر از مالکیت خانوادگی، سطحی از تعصب در یک باور، آیین یا مذهب را در قالب انتخاب اعضای هیئت مدیره و یا راهبردهای یک شرکت نشان می‌دهد (هینبوش^۲، ۲۰۱۹). اگرچه این موضوع ممکن است در ساختارهای شرکت‌ها نمود نداشته باشد، اما جوهره فرقه‌گرایی حاکمیتی، معمولاً عملکرد شرکت‌هایی با ماهیت نمایندگی را براساس رویکردهای سیاسی، مذهبی و یا حزبی تحت تأثیر قرار می‌دهد (احمد و اکبرزاده^۳، ۲۰۲۱). موضوع قابل توجه این است که فرقه‌گرایی حاکمیتی سبب می‌شود تا، منافع گروه اقلیت بر منافع اکثریت سایر سهامداران ترجیح داده شود و اصولاً استفاده از قدرت برای افزایش منافع حامیان متعصب^۴، ظرفیتی برای سوء استفاده از منافع ایجاد کند (آلیجلام^۵، ۲۰۱۷) و این موضوع باعث خواهد شد تا سطح حفاظت از منافع حقوق سهامداران کاهش یابد. در چنین وضعیتی نمی‌توان انتظار داشت که فرقه‌گرایی به توازی شرکتی^۶، تسهیم برابری و عدالت در توزیع و تقارن اطلاعاتی منجر شود (الکوزه‌ی و هادوی‌نژاد، ۱۳۹۸). در این راستا فراتیکو و همکاران^۷ (۲۰۱۵) ساختار حاکمیتی برابر را فضایی مبتنی بر فرهنگ سازمانی ساختاریافته تعریف می‌نمایند که این فرهنگ، مشوق نظم، اخلاق، احترام و رعایت حقوق افراد در تمام سطوح ساختاری شرکت می‌باشد تا سطح رضایت در سهامداران افزایش یابد و حقوق آن‌ها رعایت شود (آبود و همکاران^۸، ۲۰۲۴). به عبارت دیگر، ترویج اخلاق‌گرایی و ارزش‌های فرهنگ پاسخگویی، فارغ از هرگونه فرقه‌گرایی ساختاری در مکانیزم‌های حاکمیتی، با تقویت نمودن ارتباطات شرکت با سهامداران، سبب می‌شود تا انجام وظایف متعهدانه و مبتنی بر مسئولیت‌پذیری فردی در برابر منافع دیگران، به گونه‌ای تقویت شود که ثمره آن رعایت حقوق مدنی یک شرکت در برابر ذینفعان به عنوان یک رفتار کاهنده‌ی هزینه‌های نمایندگی باشد (مرادی و امیری، ۱۳۹۹). اما شرکت‌هایی که با چالش‌های فرقه‌گرایی ساختاری در هیئت مدیره مواجه هستند، عموماً منافع صاحبان قدرت را در اولویت قرار می‌دهند و این مسئله باعث می‌شود تا با استفاده از شکاف استانداردها و نظارت‌های موجود، از طریق افشاء گزینشی اطلاعات، صرفاً به دنبال تحقیق خواسته‌ها و انتظارات مالکان شرکت یا اعضای خانواده‌ی آن‌ها باشند (هارتادو^۹، ۲۰۲۳). لذا باتوجه به توضیح‌های ارائه شده، در راستای بیان چرایی انجام این مطالعه، باید براساس دو رویکرد علمی (دانش‌افزایی) و کاربردی، نسبت به تفسیر دلایل انجام این مطالعه و تمرکز بر پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در تضييع حقوق سهامداران اقدام نمود.

از منظر علمی باید به این موضوع توجه شود اگرچه پژوهش‌های زیادی حتی در چندسال اخیر همچون گویزانی و عبدالکریم^{۱۰} (۲۰۲۱)، بیک و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۶) و وانی‌یاما^{۱۲} (۲۰۱۳) بر موضوع مالکیت خانوادگی تمرکز نموده‌اند، اما کمتر پژوهشی گستره‌ی نگاه اثرگذار مالکیت شرکت‌های دارای نمایندگی را از منظر تبعیض و تملک‌گرایی ساختاری به

¹ Sectarianism Corporate Governance² Hinnebusch³ Ahmad & Akbarzadeh⁴ Partisans⁵ Alijlam⁶ Organizational Parallel⁷ Frăticu⁸ Abboud & Al Hajj⁹ Hurtado¹⁰ Guizani & Abdalkrim¹¹ Baek¹² Wanyama

عنوان پیش فرض های فرقه گرای مالکیتی مورد بررسی قرار داده اند، که در این شرایط انجام این پژوهش می تواند ضمن بسط نظری و ایجاد یک مدل یکپارچه در از پسابندهای حاکمیت شرکت با رویکرد فرقه گرایی، تأثیر آن بر جنبه های تضییع کننده ی حقوق سهامداران را نیز مورد بررسی قرار دهد.

از طرف دیگر در تشریح چرایی انجام این پژوهش از منظر کاربردی و واقعیت های بازار سرمایه باید بیان نمود، بررسی آیین نامه هایی همچون نظام راهبری شرکتی مصوب ۱۳۸۶/۸/۱۱ و اصلاحیه های بعدی آن توسط سازمان بورس و اوراق بهادار و استانداردهای حسابداری شماره ۲۰ سرمایه گذاری در واحدهای تجاری وابسته (تجدید نظر شده، ۱۳۸۹) نشان می دهد، اهمیت کاهش هزینه های نمایندگی به واسطه ی تقویت نظارت های اثربخش بر ابعاد کیفی کارکردهای مالکیت شرکت ها، به ویژه در طی چندسال اخیر بشدت مورد توجه بوده است و تمرکز بر کاهش تعصبات خانوادگی به عنوان اولویت دادن منافع گروهی از مالکان در رأس شرکت های دارای ماهیت نمایندگی به عنوان یک مبنای نظارت نهادی مهم و قابل توجه است. لذا با فرض اینکه شرکت های دارای ساختار نمایندگی به واسطه توسعه ی ابعاد فرقه گرایی حاکمیت شرکتی احتمالاً باعث می شود تا کارکردهای اثربخشی از حفاظت از منافع سهامداران در این دست از شرکت ها کاهش یابد، این پژوهش در پی ایجاد شناخت عمیق تری از مفهوم فوق در سطح شرکت های بازار سرمایه است. لذا هدف پژوهش اولاً به دنبال شناخت پدیده فرقه گرایی حاکمیت شرکتی و ثانیاً ارزیابی پسایندهای اثرگذار آن بر رعایت حقوق سهامداران است.

۲- مبانی نظری

یکی از بخش های نامشهود و نوظهور در کارکردهای حاکمیت شرکتی، پدیده ی فرقه گرایی است که غالباً از طریق رویکردهای ساختاری شرکت ها از نظر شیوه ی انتخاب هیئت مدیره و یا زد و بندهای سیاسی و جزیی صورت می گیرد (آرباتلی و گومتسیان^۱، ۲۰۲۱). فرقه گرایی الزاماً یک موضوع اقتصادی، اجتماعی یا حتی سیاسی نیست، بلکه از ریشه های اجتماعی و فرهنگی ساختار اداری کشورها شکل می گیرد و می تواند به دلیل مکانیزم های انحصارطلبانه و تملک گرایانه ساختاری، به تضییع حقوق ذینفعان منجر شود (اولاح و علی^۲، ۲۰۱۹). در یکی از تعاریف گسترده ی این مفهوم، لیچتی و کلگ^۳ (۲۰۰۱) فرقه گرایی را فرایندی مبتنی بر نگرش، باور و ساختار تعریف می کند که اگرچه می تواند از طریق معیارهای مشخص قابل سنجش نباشد، اما به دلیل تبعیض و قدرت گرایی، توازن و برابری را از بین می برد. از طرف دیگر، ماتیسن و همکاران^۴ (۲۰۱۷) فرقه گرایی را یک راهبرد اثرگذار بر حکمرانی تبعیض گرایانه تعریف می کنند که به دلیل انتصابات مبتنی بر وفاداری و زد و بندهای پشت پرده، زمینه برای تضییع حقوق افرادی که نه از رانت کافی و نه از پشتوانه ی قدرت لازم برای حق خواهی برخوردار هستند، مهیا می کند. از طرف دیگر، اولاح و علی (۲۰۱۹) مهمترین پیامد منفی ترویج جوهره فرقه گرایی در ساختارهای اداره شرکت ها را عدم برابری فرصت ها و حقوق متوازن معرفی می نمایند که این مسئله به تدریج به افزایش تعارض های سازمان و شکاف بیشتر شرکت با سایر ذینفعان، منجر می شود. اگرچه موضوع فرقه گرایی در جریان های حاکمیت شرکتی چندان مورد توجه نبوده است، اما به لحاظ تئوری های سازمانی، می تواند به رویکرد خان و رحمان چادهوری^۵ (۲۰۱۱) مبنی بر نوع کارکردهای آن در سازمان اشاره نمود. این محققان در قالب شکل (۱) فرقه گرایی را مبتنی بر دو مشخصه زیر در کارکردهای سازمانی معرفی می نمایند.

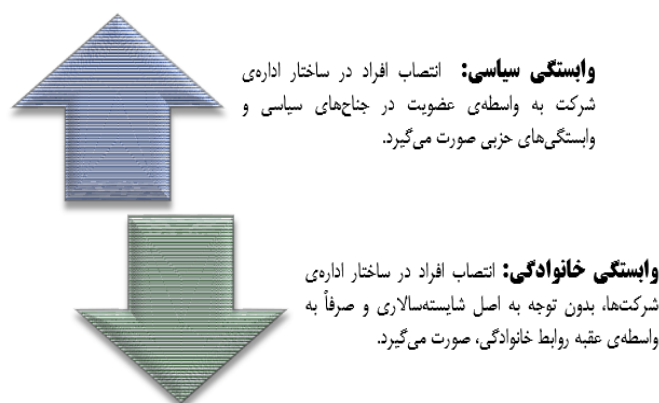
¹ Arbatli & Gomtsyan

² Ullah & Ali

³ Liechty & Clegg

⁴ Matthiesen

⁵ Khan and Rehman Chaudhry

شکل ۱. ماهیت شکل‌گیری فرقه‌گرایی در سازمان

همانطور که مشخص است، تأثیر گسترش فرقه‌گرایی، شیوه‌ی انتصاب افراد در ساختارهای شرکت‌ها را براساس دو نوع وابستگی سیاسی و خانوادگی، گسترش می‌دهد که می‌تواند بر پیکره‌ی یکپارچگی سازمانی لطمات زیادی را وارد نماید. **دیکسون و هارگی^۱ (۲۰۰۶)** در این رابطه مطرح می‌کند که جوهره فرقه‌گرایی نوعی شکل‌گیری جزیره‌ای رویکردهایی در مورد عملکرد شرکت و منافع قابل توزیع آن در بین این جزیره‌های ایجاد شده است که همگی دایه‌ی سهم‌خواهی دارند. لذا در این شرایط یکپارچگی سازمانی در سایه‌ی این شاکله‌ی ساختاری، تعادل خود را از دست می‌دهد و به ایجاد تعارض‌های بین فردی و گروهی در سازمان منتج می‌شود. از طرف دیگر، **ژانگ و ژائو^۲ (۲۰۲۳)** شکل‌گیری فرقه‌گرایی ساختاری را در نتیجه‌ی علل زمینه‌ای زیر عنوان می‌کنند.

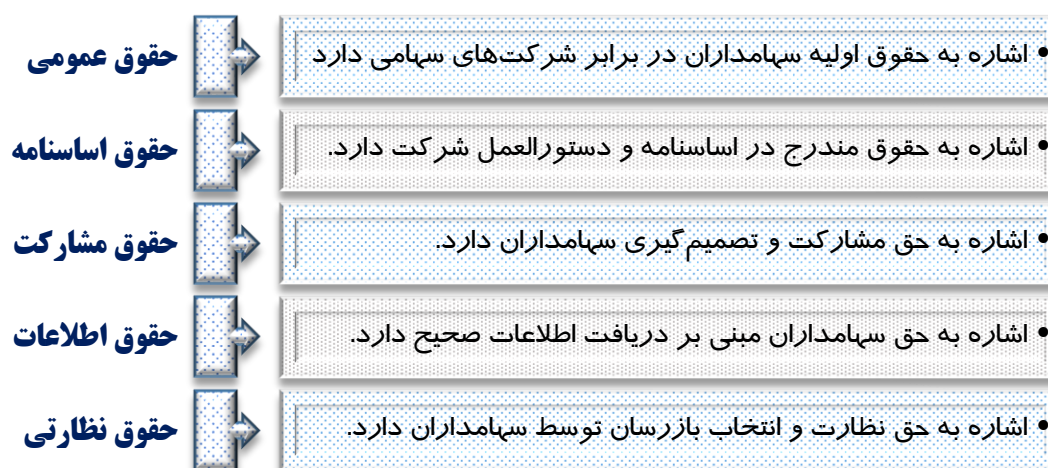

شکل ۲. زمینه‌های مؤثر در شکل‌گیری فرقه‌گرایی ساختاری

در واقع طبق شکل (۲) اولین زمینه شکل‌گیری فرقه‌گرایی، تغییرات ایدئولوژیک است که در نتیجه‌ی باورهای متعصبانه‌ای به وجود می‌آید که متصدیان اداری سازمان، ارزش‌های مبتنی بر چنین باورهایی را در بین زیردستان خود ترویج می‌دهند تا منافع خود را برآورده سازند. دومین زمینه شکل‌گیری فرقه‌گرایی، مرتبط با نوع نگاه مبتنی بر قدرت در لایه‌های بالایی یک ساختار اداره است که زمینه را برای توسعه‌ی هژمونی فردی و گروهی اقلیت بر اکثریت مهیا می‌سازد (**عارف‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۰**). سومین زمینه شکل‌گیری فرقه‌گرایی، تبعیض و نابرابری‌های سازمانی است که باعث می‌شود تا تفاوت جنسیت، آیین، فرهنگ و قومیت‌ها مبنایی برای اداره تلقی شود و این مسئله می‌تواند به سرخوردگی‌های فردی و اجتماعی منجر شود. در نهایت چهارمین زمینه‌ی شکل‌گیری فرقه‌گرایی مرتبط با سطح سیاست‌زدگی است که به نهادینه شدن روابط پشت‌پرده و ارتباطات ناشی از نفوذ افراد خاص، جهت اعمال اعتقادات و باورهای متعصبانه گروهی از افراد بر سایرین اشاره دارد (**هادوی‌نژاد و الکوزه‌ی، ۱۴۰۱**).

¹ Dickson & Hargie² Xiong and Zhao

اما مسئله این مطالعه الزاماً مفهوم سازی جوهره فرقه گرایی نیست، بلکه پیامدهای احتمالی است که به واسطه‌ی شکل گیری آن در ساختار حاکمیت شرکتی، می تواند بر سهامداران بویژه سهامداران جزء تأثیر داشته باشد. در واقع حاکمیت شرکتی که اشاره به مجموعه مقررات، فرهنگ و ترکیبات نهادی دارد که تعیین می کنند چگونه یک شرکت کار کند، چه کاری انجام دهد، چه کسی آن را اداره کند، چگونه کنترل ها در آن اعمال شود، در زمانیکه دچار عارضه فرقه گرایی شود، احتمالاً کارکردهای منفی را می تواند در رعایت حقوق ذینفعان داشته باشد (ریس^۱، ۲۰۲۴). به عنوان مثال، تملک گرایی ساختاری سهامداران عمده می تواند نوعی فرقه گرایی ناشی از ساختار نامتوازن قدرت تلقی شود که از طریق فروش دارایی ها به قیمت کمتر به سهامداران عمده و یا انتصاب خویشاوندان ناشیست و پرداخت های بیش از حد به آنها با سفارش سهامداران عمده، تنها بخشی از پیامدهای ترویج جوهره این شیوهی تفکر در حاکمیت شرکت باشد (شاجتمارد و همکاران^۲، ۲۰۲۴). در یکی از پژوهش های انجام شده بیسجائون و بیسئوسار^۳ (۲۰۲۳) در قالب شکل (۳) مهمترین حقوق سهامداران جزء را در سطح شرکت های سهامی بر شمرند که عبارتند از:

شکل ۳. مهمترین حقوق سهامداران جزء در برابر شرکت های سهامی

این حقوق که از جانب سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی^۴ (OECD) نیز تأیید شده است، نوعی حمایت از منافع سهامداران جزء در برابر ساختارهای گاهاً تمامیت خواه شرکت های سهامی است که به دلیل ناکارآمدی بازار سرمایه، معمولاً ساختار حاکمیتی با مصادره منافع صاحبان قدرت، سبب تضییع حقوق سهامداران جزء می شوند (جلیلی و معصوم پور، ۱۳۹۷). با تشریح مبانی نظری، در ادامه به منظور ایجاد یک ماتریس نقاط مرجع استراتژیک باید، مجموع ادبیات ارائه شده در این بخش، در قالب جدول (۱) مورد ارزیابی نظام مند قرار گیرند تا با تعیین بیشتر مضامین مورد تأکید در این بخش، دو محور عمودی و افقی برای خلق یک ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، مورد توجه تدوین سؤال های مصاحبه باشند و براساس آن نسبت به تفکیک هریک از مضامین مرتبط با پسایندهای جوهره فرقه گرایی حاکمیتی شرکت در تضییع حقوق سهامداران، اقدام شود.

با انجام فرایند ارزیابی انتقادی مشخص می شود، ۱۲ مطالعه‌ی مورد غربال، دو زمینه‌ی جوهره فرقه گرایی حاکمیتی که می تواند پسایندهای منفی بر حفاظت از حقوق سهامداران داشته باشد، قدرت گرایی ساختاری و تبعیض گرایی ساختاری است، چراکه در صد فراوانی بالاتری نسبت به سایر زمینه‌های مورد تأکید در ادبیات نظری دارد. لذا باتوجه به الگوی ثابت

¹ Rees

² Chatjuthamard

³ Beebejaun and Bissessur

⁴ Organization for Economic Co-operation and Development

ماتریس نقاط مرجع استراتژیک مبنی بر وجود دو محور عمودی و افقی، باید نسبت به ایجاد شکل (۴) که ارائه دهنده ماهیت این موضوع است، اقدام نمود.

جدول ۱. غربالگری نظام‌مند تعیین پُر تکرارترین مضامین پسایندی جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی

زمینه‌های فرقه‌گرایی	آبود و همکاران (۲۰۲۴)	هارادو (۲۰۲۳)	زیانگ و ژائو (۲۰۲۳)	بیچائون و پیسوسار (۲۰۲۳)	احمد و اکبرزاده (۲۰۲۱)	آربانی و گوتسیان (۲۰۲۱)	اولاح و علی (۲۰۱۹)	آپچلام (۲۰۱۷)	خان و رحمان‌چادهوری (۲۰۱۱)	هادوی‌زاد و الکوزمی (۲۰۱۱)	عارف‌زاد و همکاران (۲۰۰۰)	الکوزمی و هادی‌زاد (۱۳۹۸)	فراوانی	درصد فراوانی
ایدئولوژیک‌گرایی ساختاری	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	-	-	-	-	۳	۸.۱۰٪
سیاست‌زدگی ساختاری	-	✓	-	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-	۳	۸.۱۰٪
قدرت‌گرایی ساختاری	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	-	۸	۲۱.۶۲٪
اعتقاد‌گرایی ساختاری	✓	-	-	✓	-	-	-	-	✓	-	-	✓	۴	۱۰.۸۶٪
هنجار‌گرایی ساختاری	-	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-	-	۳	۸.۱۰٪
فرهنگ‌گرایی ساختاری	-	-	-	✓	-	-	-	-	✓	-	-	-	۲	۵.۴۰٪
تبعیض‌گرایی ساختاری	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	-	۸	۲۱.۶۲٪
فرصت‌گرایی ساختاری	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓	۲	۵.۴۰٪
تملک‌گرایی ساختاری	✓	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	۲	۵.۴۰٪
خانواده‌گرایی ساختاری	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	✓	-	۲	۵.۴۰٪
جمع	۳	۴	۳	۴	۴	۳	۳	۳	۲	۳	۳	۲	۳۷	٪۱۰۰

قدرت‌گرایی ساختاری	شدت بالای قدرت‌گرایی ساختاری	؟	؟
	شدت پایین قدرت‌گرایی ساختاری	؟	؟
		بالا بودن تبعیض‌گرایی ساختاری	پایین بودن تبعیض‌گرایی ساختاری
تبعیض‌گرایی ساختاری			

شکل ۴. ماتریس نقاط مرجع استراتژیک مضامین پسایندی جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی

لذا همانطور که پیشتر تشریح شد، براساس این دو محور در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، باید به منظور شناسایی مضامین و خوشه‌های پدیده مورد بررسی سؤال‌های پژوهش را به ترتیب زیر ارائه نمود:

❖ سؤال اول پژوهش: صورت‌بندی معنایی پسایندهای ترویج جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در تضییع حقوق سهامداران کدامند؟

❖ سؤال دوم پژوهش: مضامین پدیدآمده از صورت‌بندی معنای پسایندهای ترویج جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در تضییع به حقوق سهامداران کدامند؟

❖ سؤال سوم پژوهش: جایگاه هریک از شرکت‌های خودرو و ساخت قطعات براساس پسایندهای ترویج جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در پابندی به حقوق سهامداران در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک کدام است؟

نکته قابل توجه این است که سؤال اول و دوم این مطالعه براساس ترکیب فرایندهای قوم‌نگاری و پدیدارشناسی پاسخ داده می‌شود و سؤال سوم طی مجموعه‌ای از فرایندهای ارزیابی ماتریس رتبه‌بندی تفسیری در سطح شرکت‌های خودرو و ساخت قطعات بسترسازی می‌شوند.

۳- روش‌شناسی

قوم‌نگاری یکی از روش‌های کیفی تحقیق، در علوم انسانی است که با درگیری محقق در میدان مطالعه، به دنبال شناخت ناشی از تفاوت‌های بین افراد بستر مطالعه چه به لحاظ جمعی و چه به لحاظ فردی است. در این روش از طریق جریان‌سازی دانش علوم انسانی، پژوهش به دنبال استفاده از ابزارهای متنوع برای دریافت معانی اجتماعی در شرایط مبتنی بر کنش و واکنش ذینفعان بستر مطالعه است. پارادایم مورد استفاده در ماهیت قوم‌نگاری مطالعه‌ی حاضر، پارادایم تفسیری^۱ است که هدف آن پدیدار شناسی موضوع از طریق از رهیافت ادراک کیفی تجربه‌گرایان به سمت شناخت تجربی از ماهیت یک پدیده‌ی مورد بررسی است. در واقع این پارادایم، علاوه بر شناخت بهتر تفاوت‌ها از واقعیت‌های یک بستر مورد مطالعه، به توسعه‌ی شناخت از سیستم‌های اجتماعی مبنی بر ماهیت شکل‌گیری آن نیز کمک می‌کند. لذا در این پارادایم، ضمن توصیف دقیق و عمیق پدیده‌ی مورد پژوهش با استفاده از ابزارهای کیفی، تلاش می‌شود تا از طریق ماتریس‌های تفسیری، نقاط مرجع ایجاد شده از نتایج بخش کیفی را از دیده تجربه‌گرایان مورد واکاوی قرار دهد. لذا در این مطالعه با هدف واکاوی تجربه‌های زیستی، باورها و دیدگاه‌های جامعه هدف، یک طرح پدیدارشناسانه براساس ماتریس نقاط مرجع استراتژیک ایجاد می‌شود تا با عین‌نمودن ابعاد مرتبط با محورهای عمودی و افقی این ماتریس با تجربه‌های زیستی افراد، پدیده مورد بررسی در بستر مطالعه، تبیین شود و مشخص شود، جایگاه هریک از شرکت‌های صنعت خودرو و ساخت قطعات از نظر کارکردهای قوم‌نگارانه در حاکمیت شرکتی کدام است. لذا از طریق تکنیک مصاحبه پدیدارشناسی سیدمن^۲ (۲۰۰۶) تلاش گردید تا با بازسازی این مفهوم، طرحی از مجموعه‌ی سؤالات مصاحبه در قالب الگوی پدیدار شناسی ایجاد شود. سپس با هدف بسترسازی ابعاد شناسایی شده، طبق فرایند گروه کانونی، (متشکل از اعضای هیئت مدیره شرکت‌های صنعت خودرو و ساخت قطعات در بازار سرمایه ایران به عنوان نمونه مورد بررسی) از مشارکت‌کنندگان تجربی، خواسته شد تا نسبت به انجام ماتریس تفسیری طبق پارادایم انتخاب شده در روش‌شناسی قوم‌نگاری، ارزیابی لازم را انجام دهند تا مشخص شود، نوع حاکمیت شرکتی فرقه‌گرایانه از نظر تملک‌طلبی ساختاری چه جنبه‌هایی از تضییع حقوق ذینفعان را می‌تواند در بر داشته باشد. با توجه به توضیح‌های ارائه شده، به منظور پیاده سازی مطالعه‌ی حاضر باید طبق الگوی اتکینسون^۳ (۲۰۰۷) فرایندهای گام به گام مطالعه را تشریح نمود.

طی این فرایند، در گام اول باید براساس پارادایم برآمده از مبانی نظری، با انجام مصاحبه‌ها واکاوی عمیقی از پدیده مورد بررسی براساس متن هریک از مصاحبه‌های پیاده شده، انجام گیرد. برای این منظور لازم بود تا در طول مصاحبه با انجام یادداشت‌برداری، امکان تقویت شناسایی مضامین معنادار را ممکن نمود. در گام دوم، استنتاج گزاره‌های معنی‌دار^۴ از طریق معانی نهفته در رویه‌ی اصلی (یعنی آنچه مصاحبه‌شونده بیان نموده است) کشف می‌شود. در گام سوم، صورت‌بندی معانی^۵ برای گزاره‌های معنی‌دار با این هدف انجام می‌شود تا حرکت از آنچه در مصاحبه بیان شده با محتوای نظری از تناسب لازم برخوردار باشد که تاحد زیادی طبق نظر اسپنلی^۶ (۲۰۰۵) به بینش خلاق پژوهشگر نیز وابسته است. در واقع این مرحله به دنبال بیرون کشیدن معنای نهفته و ضمنی از مصاحبه‌ی صورت گرفته است. در گام چهارم، معانی صورت‌بندی شده در قالب چند خوشه^۷ یا تم^۸ (مضمون) مرتب می‌شوند تا مرتب‌ترین مضامین از معنای ایجاد شده در گام سوم، شکل بگیرند. در گام پنجم، هدف، ادغام نتایج و ارائه توصیف جامعی از پدیده با هدف استنادسازی مضامین شناسایی

¹ Interpretive² Seidman³ Atkinson⁴ Meaningful Statements⁵ Formulating Meaning⁶ Spinelli⁷ Cluster⁸ Theme

شده با مبانی نظری است. در گام ششم، پس از طی فرایند تحلیل دلفی و شاخص نسبت محتوایی، روایی و پایایی ابعاد شناسایی شده، از طریق گروه کانونی اقدام به انجام فرایندهای ماتریسی می‌شود.

شکل ۵. گام‌های روش‌شناسی مبتنی بر قوم‌نگاری مطالعه‌ی حاضر

یکی از بخش‌های مهم طی این فرایند تحلیلی، مشارکت کنندگان مطالعه است. براساس ماهیت تحلیل در بخش کیفی مبنی بر استفاده از پارادایم تفسیری در فرایند روش‌شناسی قوم‌نگارانه، کنشگرانی که به واسطه‌ی ماهیت مورد بررسی و شناخت تجربی حاصل شده براساس سوابق کاری، می‌توانند به تفسیر نوع حاکمیت شرکتی فرقه‌گرایانه از نظر تملک‌طلبی ساختاری به تضییع حقوق ذینفعان منجر می‌شود، باید انتخاب گردند. لذا باید این افراد به صورت هدفمند انتخاب می‌شدند که در این راستا لازم بود تا دو معیار برای انتخاب مورد توجه قرار گیرد. اولاً اینکه کنشگران باید دارای سابقه‌ی حداقل ۸ سال تجربه به عضو هیئت مدیره‌ی شرکت‌های صنعت خودرو و ساخت قطعات باشند و ثانیاً کنشگران باید از تحصیلات عالی به عنوان مصاحبه‌شونده و مشارکت‌کننده ماتریسی برخوردار باشند. نکته قابل ذکر این است به منظور جلوگیری از انحراف جریان مصاحبه، طبق پروتکلی، تلاش گردید تا قبل از انجام مصاحبه به منظور افزایش سازگاری، توضیحاتی پیرامون موضوع مورد نظر به مصاحبه‌شوندگان ارائه شود. تفاوت فرایند مصاحبه در پدیدارشناسی با سایر شیوه‌های کیفی همچون گرند تئوری، در نقطه اتمام مصاحبه‌ها به عنوان معرف تعداد مصاحبه‌شوندگان است. در واقع در این فرایند، انتخاب تعداد مشارکت‌کنندگان، طبق رویه **اتکینسون (۲۰۰۷)** به بینش پژوهشگر مرتبط است و حد مطلوب برای انتخاب بین ۸ تا ۱۴ نفر مشارکت‌کننده تعیین شده است (بک^۱، ۲۰۱۹). لذا براساس ابعاد محورهای عمودی و افقی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک ایجاد شده (شکل ۴)، سؤال‌ها در راستای هریک از معیارهای تقاطع ماتریس، به صورت مصاحبه نیمه‌ساختاری طراحی و تدوین گردید و با مشارکت ۱۳ مصاحبه‌شونده، انجام شد. اطلاعات جمعیت شناختی به ترتیب در جدول (۲) ارائه شده است.

¹ Beck

جدول ۲. اطلاعات جمعیت شناختی

مشارکت کنندگان	سن	سابقه شغلی	سطح تحصیلات	محل فعالیت
مشارکت کننده اول	۴۹ سال	۱۵ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره گروه خودروسازی پارس
مشارکت کننده دوم	۵۱ سال	۱۹ سال	فوق لیسانس	عضو هیئت مدیره گروه خودروسازی پارس
مشارکت کننده سوم	۶۰ سال	۲۹ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره گروه ایران خودرو فارس
مشارکت کننده چهارم	۴۸ سال	۱۳ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره گروه صنعتی قطعات اتومبیل ایران
مشارکت کننده پنجم	۵۳ سال	۱۶ سال	فوق لیسانس	عضو هیئت مدیره طراحی و مهندسی قطعات کرمان خودرو
مشارکت کننده ششم	۴۴ سال	۱۱ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره طراحی مهندسی و تأمین قطعات خودرو قشم
مشارکت کننده هفتم	۴۳ سال	۱۱ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره طراحی مهندسی و تأمین قطعات خودرو قشم
مشارکت کننده هشتم	۵۰ سال	۱۵ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره توسعه صنایع خودرو
مشارکت کننده نهم	۴۷ سال	۱۲ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره تاپ خودرو
مشارکت کننده دهم	۴۴ سال	۱۰ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره همراه خودرو سایپا
مشارکت کننده یازدهم	۵۲ سال	۱۸ سال	فوق لیسانس	عضو هیئت مدیره گروه خودروسازی بهمن
مشارکت کننده دوازدهم	۴۸ سال	۱۱ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره صنایع خودروسازی کرمان
مشارکت کننده سیزدهم	۶۱ سال	۳۰ سال	دکتری	عضو هیئت مدیره صنایع خودروسازی کرمان

در فاز دوم پژوهش، لازم بود تا افراد بیشتری برای مشارکت در فرایند ماتریسی انتخاب شوند. برای این منظور جهت تشکیل گروه کانونی، ۱۵ شرکت در حوزه خودرو و ساخت قطعات به عنوان گروه مرجع و از هر شرکت حداقل ۳ نفر از اعضای هیئت مدیره که به لحاظ پراکندگی فرهنگی و وابستگی های حزبی و سیاسی از سابقه حضور در هیئت مدیره شرکت های مورد نظر برخوردار بودند، انتخاب شدند. علت انتخاب یک صنعت خاص در مطالعه هایی از نوع قوم نگاری، ماهیت تجربی و همزیستی مشارکت کنندگان در ارزیابی صحیح پدیده مورد بررسی است (راپورت^۱، ۲۰۰۰). لذا با اتکاء به این فرایند در روش قوم نگاری، صنعت خودرو و ساخت قطعات در این مطالعه به عنوان جامعه هدف، طبق رویه دسترسی به مشارکت کنندگان برای تشکیل گروه کانونی، مدنظر قرار گرفت.

۴- یافته های پژوهش

با تشریح فرایندهای پیاده سازی تحلیلی در روش شناسی، باید در این بخش در فاز اول، ابتدا براساس سؤال های اول و دوم پژوهش، نسبت به تعیین مضامین و خوشه براساس اعتبار معنایی اقدام نمود تا امکان بسط آن به بستر مطالعه در فاز دوم پژوهش باشد.

در فاز اول از طریق ابزار مصاحبه و براساس دو محور ایجاد شده در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک (شکل ۴) تلاش شده است تا باتوجه به سؤال اول پژوهش، ابتدا خوشه ها و مضامین مرتبط به آن تعیین شوند.

❖ سؤال اول: صورت بندی معنایی پسایندهای ترویج جوهره فرقه گرایی حاکمیت شرکتی در تضييع حقوق سهامداران کدامند؟
لذا با انجام ۱۳ مصاحبه که در بازه زمانی ۷۸۰ دقیقه به صورت مستقیم و غیرمستقیم با کنشگران انتخاب شده به عنوان صاحب نظران موضوع مورد بررسی، تعداد ۴ مضمون پایه (اصلی) و ۲۵ خوشه مرتبط به مضامین، شناسایی شدند که فرایند تفکیک آن از نظر گزاره های مبتنی بر صورت بندی معنایی و توزیع فراوانی مرتبط به آن در جدول (۳) ارائه شده است. در واقع این مضامین و خوشه از فرایند مصاحبه هایی ایجاد شدند که هدف آن بررسی مضامینی بود که به واسطه ی پدیدار شدن جوهره فرقه گرایی حاکمیتی به عنوان پسایندهای منفی، سبب تضييع حقوق سهامداران می شد و به همین دلیل مضامین با شناسایی این معیارها صورت پذیرفت که براین اساس این مطالعه از مجموع ۲۹۵ مضمون باز ایجاد شده، در نهایت به ۲۵ خوشه دست یافت.

¹ Rapport

جدول ۳. تفکیک هریک از مضامین و خوشه‌های شناسایی شده

مضامین	خوشه‌ها	گزاره‌های مبتنی بر صورت‌بندی معنایی	توزیع فراوانی خوشه‌ها	توزیع فراوانی مجموع گزاره‌ها
تضییع حقوق معنوی	۶	۷۱	۲۴٪	۲۴٪/۰۶
تضییع حقوق اطلاعاتی	۷	۸۱	۲۸٪	۲۷٪/۴۵
تضییع حقوق مادی	۶	۶۹	۲۴٪	۲۳٪/۳۸
تضییع حقوق مدنی	۶	۶۸	۲۴٪	۲۵٪/۱۱
مجموع ستونی	۲۵	۲۹۵	۱۰۰٪	

همانطور که در جدول (۲) مشخص شده است، از مجموع ۲۹۵ صورت‌بندی معنایی ایجاد شده براساس ۱۳ مصاحبه، مجموعاً ۲۵ خوشه در قالب ۴ مضمون شناسایی شدند که توزیع فراوانی هریک به تفکیک مشخص گردیده است. در ادامه نیز طی گام سوم مراحل پیاده‌سازی روش‌شناسی و طبق جدول (۳) نتیجه‌ی کدهای استخراج شده مبنی بر شناخت بیشتر پسایندهای ترویج جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در تضییع به حقوق سهامداران در سطح شرکت‌های خودرو و ساخت قطعات ارائه شده است که نشان دهنده‌ی سازماندهی معانی صورت‌بندی شده جهت ایجاد خوشه‌ها و مضامین است.

جدول ۴. تفکیک مضامین و خوشه‌های پدیده‌ی مورد بررسی

مضامین پدیدآمده	خوشه‌ها (ویژگی‌های تجربه)
تضییع حقوق معنوی	عدم رعایت حقوق کپی رایت
	عدم رعایت حقوق مربوط به ثبت اختراعات
	عدم رعایت حقوق مرتبط با رعایت علائم تجاری
	عدم رعایت حقوق مالکیت فکری
	عدم رعایت حقوق مؤلفان در فرایند تحقیق و توسعه
تضییع حقوق اطلاعاتی	عدم رعایت حقوق انتقال تکنولوژی
	عدم افشاء فراگیر اطلاعات
	عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات
	عدم افشاء به موقع اطلاعات
	عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه‌ی اطلاعات
	عدم افشاء اختیاری اطلاعات
	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک
تضییع حقوق مادی	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با ارزش برند
	عدم اضافه‌شدن به موقع سهام جایزه در زمان تعیین شده‌ی قانونی از محل افزایش سرمایه به حساب سهامداران
	عدم حق تقدم برای سهامداران
	عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران
	عدم پرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم
تضییع حقوق مدنی	عدم پرداخت به موقع سود قابل تقسیم به سهامداران پس از تصویب مجمع عمومی
	عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام به سهامداران
	عدم پابندی به دعوت از سهامداران و حق رأی در مجامع عمومی
	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات مجمع عمومی
	عدم پابندی به حق سهامداران نسبت به درخواست تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره
	عدم پابندی به حق درخواست سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان
	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مراجعه به اسناد و مدارک شرکت پس از ختم تصفیه
	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر نظارت بر فرایند انتخاب مدیرعامل

بر اساس گام چهارم، یافته‌های این مطالعه، توصیف جامع از تجربه‌های مؤثر در تبیین پدیده‌ی مورد بررسی در سطح شرکت‌های خودرو و ساخت قطعات است. لذا طی این گام از فرایند پدیدارشناسی تفسیری، به خلاصه‌ای از مصاحبه‌های انجام

شده مربوط به هر مضمون ارجاع می‌شود تا توصیف یکپارچه‌ای از پسایندهای بسط جوهره فرقه‌گرایی حاکمیتی در تضییع حقوق سهامداران ارائه شود.

۴-۱- مضمون اول: تضییع حقوق معنوی

یکی از جنبه‌های حفاظت از حقوق سهامداران، مسئله‌ی کارکردهای معنوی و اخلاق گرایانه‌ای است که شرکت‌ها می‌توانند با تغییر فرایندهای مسئولانه و متعهدانه‌ی خود، سطح اعتماد و رضایت سهامداران را ارتقاء بخشند. اما به طور جزئی‌تر باید در تشریح حقوق معنوی به این مسئله پرداخت که شرکت‌های تجاری تاچه اندازه به تعهدات اخلاقی مبنی بر رعایت حقوق منابع انسانی گرفته تا حق تألیف پایبند هستند. این وجه از پایبندی به حقوق ذینفعان که تاپر^۱ (۲۰۱۴) و هیما^۲ (۲۰۱۳) به آن اشاره نمودند، در واقع نوع ارزش‌گرایی به رعایت حقوق اخلاقی و رقابتی است که شرکت‌ها می‌توانند در برابر سهامداران از خود به نمایش بگذارند تا به سطح تعامل‌پذیری بلندمدتری با آنان دست یابند. در این رابطه یکی از مصاحبه‌شوندگان، در تشریح تضییع حقوق معنوی اذعان می‌کند:

«شرکت‌هایی که معمولاً ساختارهای تک بعدی دارند و تحت نظارت نوعی تفکر خاص بر شرکت عمل می‌کنند، چندان ارزشی برای منافع اخلاقی دیگران که از دایره‌ی قدرت دور هستند، قائل نیستند و معمولاً بدون اجازه از مؤلفین نسبت به استفاده از روش‌های تولید تا انتقال تکنولوژی به کارکردهای خود بهره‌ی لازم را می‌برند».

به طور مصداقی‌تر معمولاً شرکت‌هایی که دارایی‌های خود را صرفاً به صورت فیزیکی تعریف می‌کنند و برای نوع تفکر منابع انسانی یا سایر سرمایه فکری ارزشی قائل نیستند، خواسته یا ناخواسته، سبب تضییع حقوق ذینفعان می‌شوند که می‌تواند در آینده جرائمی را نیز برای شرکت‌ها به همراه داشته باشد. به عنوان مثال یکی از مصاحبه‌شوندگان در خصوص عدم رعایت حقوق مالکیت فکری توضیح داد:

«به نظر من هر شرکتی که به دنبال استفاده از فواید تحقیقات سرمایه‌گذاری شده است، باید با ایجاد انگیزه در تیم‌های پژوهش، قراردادی را منعقد نمایند تا در صورت طی مراحل موفق ایده و طرح اولیه، ضمن تقدیر و تشکر، نسبت به مشارکت آنان در پیاده سازی و ثبت تجاری آن اقدام لازم را انجام دهند».

همانطور که مشاهده می‌شود، تضییع حقوق معنوی در صورتی اتفاق می‌افتد که شرکت‌ها با تملک‌طلبی ساختاری خود، به منافع صاحبان ایده یا مالکیت فکری توجهی نمی‌کنند و این مسئله می‌تواند به تدریج سطح اعتماد به کارکردها و فرایندهای شرکت را دچار چالش نماید. اگرچه مضمون شناسایی شده در پژوهش‌های مشابه در عرصه‌ی دانش بازار سرمایه، جدید بنظر می‌رسد، اما در حوزه‌ی علوم بین رشته‌ای دیگر می‌توان به سطح اهمیت پایبندی شرکت‌ها به این حق به عنوان یک مبنای اخلاقی/اجتماعی پی برد. لذا مضمون پدیدآمده از صورت‌بندی معنایی استخراج گزاره‌ها در این بخش را می‌توان به لحاظ محتوایی با پژوهش‌های تاپر (۲۰۱۴) و هیما (۲۰۱۳) همسان تلقی نمود.

۴-۲- مضمون دوم: تضییع حقوق اطلاعاتی

یکی از ملموس‌ترین مضامین شناسایی شده در بستر بازار سرمایه و شرکت‌های فعال در آن، مسئله‌ی تضییع حقوق اطلاعاتی است. چراکه به واسطه‌ی ماهیت ساختاری شرکت‌ها براساس نمایندگی، شرکت‌هایی که بتوانند ظرفیت‌های اطلاعاتی قابل انعکاس را به سهامداران افزایش بدهند، علاوه بر بهره‌مندی از قابلیت‌های رقابتی بالاتری، در عین حال می‌توانند از ظرفیت‌های تأمین منابع مالی بالاتر به دلیل شفافیت‌های اطلاعاتی، استفاده نمایند. اما در مقابل شرکت‌هایی که نتوانند، امکان اطلاعات با اتکاء‌پذیری بالاتر را برای سهامداران خود مهیا نمایند، در واقع با زیر پا گذاشتن حقوق اساسی

¹ Tapper

² Himma

آنان، احتمالاً با تبعات منفی بیشتری همچون توده واری رفتار یا ریسک سقوط قیمت سهام مواجه خواهند شد. در این رابطه نظر یکی از مصاحبه‌شوندگان در مورد مضمون به موقع بودن اطلاعات مورد توجه است:

«توجه به زمان ارائه‌ی اطلاعات دقیقاً مطابق با وقوع یک رویداد مالی، از جمله پایه‌ای‌ترین حقوقی است که هر شرکت باید برای سهامداران خود قائل باشد، زیرا این رویکرد می‌تواند در تصمیم‌گیری‌های مالی به آنان کمک کند تا ریسک‌های مالی را کنترل نمایند و این مسئله عین احترام به نیازهای اطلاعاتی آنان است».

از طرف دیگر، شرکت‌ها بایستی حجم بیشتری از اطلاعات صادقانه را به سهامداران مخابره نمایند، چراکه این فرایند ضمن رضایت بالاتر سهامداران، می‌تواند فرصت‌های مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی را در اختیار آنان قرار دهد تا تصمیم‌های با کیفیت‌تری را اتخاذ نمایند. به عنوان مثال نظر یکی از مصاحبه‌شوندگان در خصوص عدم افشاء فراگیر و قابل اتکاء اطلاعات می‌تواند حائز اهمیت باشد:

«شرکت‌هایی که در بازار رقابتی فعال هستند، چاره‌ای جز ارائه‌ی اطلاعات به صورت مقایسه‌ای ندارند، زیرا بازار بستری است که با جریان‌سازی اطلاعات، جایگاه شرکت‌ها را در بین رقبای تعیین می‌کند. به همین دلیل به عقیده‌ی من باید شرکت‌ها با اولویت دادن به نیازهای اطلاعاتی، جزئیات بیشتری از ریسک و سایر عملکردهای مالی خود در قالب گزاره‌های همراه در اختیار سهامداران قرار دهند تا آنان با اعتماد بیشتری از تعامل با شرکت استقبال نمایند».

لذا همانطور که لافاری^۱ (۲۰۱۷) و آگی‌مانگ و همکاران^۲ (۲۰۱۵) اذعان می‌کنند، شرکت‌هایی که با افشاء به موقع و قابل اتکاء اطلاعات در بازارهای مالی فعالی هستند، سطح پابندی بالاتری را نسبت به رعایت حقوق ذینفعان در رویکردهای رقابتی خود دنبال می‌نمایند و از این طریق باعث کاهش عمق شکاف هزینه‌های نمایندگی می‌شوند.

۳-۴- مضمون سوم: تضییع حقوق مادی

حقوق مادی یکی از قابل‌برآوردترین بخش‌های نمایندگی شرکت‌هاست که معمولاً به دلیل عدم آگاهی و یا ضعف ناشی از ناکارآمدی بازارها و یا استانداردهای حسابداری و مالی، ایجاد می‌شوند و باعث می‌گردند تا سهامداران متضرر شوند. به عنوان مثال یکی از حقوق مادی سهامداران در پرداخت به موقع سود است که معمولاً شرکت‌های دارای تملک ساختاری، تحت عنوان دلایلی همچون افزایش هزینه‌های پیش‌بینی نشده یا رشد منابع مالی، در پرداخت سود یا درصد تعیین شده برای پرداخت به سهامداران، تأخیر می‌نمایند که این مسئله ضمن تضییع حقوق مادی سهامداران می‌تواند پیامدهای منفی دیگر مانند عرضه‌ی بیشتر فروش سهام توسط آنان را به همراه داشته باشد. یکی از مصاحبه‌شوندگان در رابطه با عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام به سهامداران بیان نمود:

«هر سهامدار حتی با آگاهی نسبی از فرایندهای تحلیلی و تخصصی، تحت تأثیر انگیزه‌های کسب بازده و سود است که اقدام به خرید سهام شرکت‌ها می‌نماید. تحت چنین شرایطی معمولاً شرکت‌ها با بی‌توجهی به پرداخت سود سهام در زمان مقرر و یا سایر حقوق آنان، زمینه برای عمیق‌تر شدن شکاف نمایندگی را به وجود می‌آورند».

از طرف دیگر، سهامداران می‌توانند نسبت به پرداخت اندوخته قابل تقسیم، درخواست خود را به هیئت مدیره ارائه دهند، در حالیکه شرکت‌های غالباً تملک طلب، سعی می‌کنند به شیوه‌های مختلف همچون نیاز به منابع مالی برای توسعه‌ی طرح و پروژه‌ها، سهامداران را نسبت به کسب بازده بیشتر در آینده امیدوار نمایند که معمولاً به دلیل وجود رویکردهای فرقه‌گرایی دارای اولویت‌های منفعت طلبانه، باعث تضییع حقوق مادی سهامداران می‌شود. نظر یکی از مصاحبه‌شوندگان در مورد عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران به شرح زیر است:

^۱ Lafarre

^۲ Agyemang

«مثلاً حق تقدم برای عرضه سهام ضمن اینکه می تواند در بین سهامداران شرکت ایجاد انگیزه کند، در عین حال تأمین منابع مالی بیشتر برای شرکت را به همراه داشته باشد، اما به دلیل افزایش تعهدات یا از دست دادن سهم مالکیتی، شرکت ها ترجیه می دهند با مسکوت نگه داشتن طرح ها یا ورود به بازار ارز برای سفته بازی ارزی، نسبت به تأمین منابع مالی مورد نیاز خود اقدام کنند، تحت این شرایط حقوق مادی سهامداران نیز می تواند تضییع شود».

همانطور که می توان استنباط نمود، یکی از مهمترین زوایایی عدم پابندی شرکت ها به رعایت حقوق سهامداران، توجه به منافع آنان از طریق سرمایه گذاری در سهام شرکت ها است که معمولاً با دستکاری یا تحریف اطلاعات، سهامداران را دور می زنند تا میزان پرداختی های شرکت به سهامداران کاهش یابد. چنین مکانیزمی معمولاً در بازارهایی با ماهیت ناکارآمدی نظارت ها به شکل فراگیرتری حادث می شود که باعث کاهش انگیزه های سرمایه گذاری برای ورود به بازار سهام می شود.

◀ ۴-۴- مضمون چهارم: تضییع حقوق مدنی

آخرین مضمون این مطالعه اشاره به کارکردهای شرکت ها از نظر پابندی به رعایت حقوق مدنی شرکت ها دارد. در این فرایند معمولاً شرکت ها طی اساسنامه و دستورالعمل هایی که از جانب نهادهای نظارتی مدون می شود، تلاش می کنند تا سهامداران را از کارکردهای نظارتی و حاکمیتی شرکت آگاه نمایند. اما این حوزه از حقوق سهامداران که بیشتر جنبه ی هنجاری در عملکردهای شرکت ها دارد، تحت تأثیر تصمیم ها یا بی توجهی های شرکت ها معمولاً مغفول باقی می ماند و باعث می شود تا حقوق مدنی سهامداران نقض شود. یکی از مبانی تضییع حقوق مدنی، مربوط به عدم پابندی شرکت ها در مشارکت دادن سهامداران در تصمیم گیری های مربوط به مجمع عمومی است که غالباً بدلیل اتکاء بیش از حد هیئت مدیره بر روی دستورالعمل ها و قوانین صورت می گیرد. یا مضمون دیگری از عدم رعایت حقوق مدنی اشاره به عدم نظارت های سهامداران در فرایند انتصاب مدیرعامل یا دوره ی تصدی آن است که بخشی از کارکردهای هنجاری است که شرکت ها می توانند باتوجه به آن ضمن کاهش فشارها بر شرکت، ارتباط بلندمدت تری را با سهامداران به وجود بیاورند. یکی از مصاحبه شونده گان در رابطه با عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات مجمع عمومی اظهار نظر کرده است:

«معمولاً اینکه انتظار داشته باشیم شرکت ها الزاماً دعوت از سهامداران جهت شرکت در مجمع را مبنایی برای مشارکت آن ها تلقی کند، از اساس هدف آنان نیست بلکه صرفاً به طور نمادین به دنبال طی الزامات تعیین شده هستند، اما می توانند سایر درخواست های حقوقی و مدنی سهامداران مثل حق تعیین بازرسان یا حد فاصل دوره ی تصدی مدیرعامل و ... را مشخص نمایند تا احتمال تضییع منافع آنان کاهش یابد».

اگرچه پژوهش مشابهی با فرایند این مطالعه انجام نشده است، اما مضمون پدیدآمده از صورت بندی معنایی استخراج گزاره ها در این بخش را می توان به لحاظ محتوایی با پژوهش های **ها آن^۱ (۲۰۱۹)** و **آگی مانگ و همکاران (۲۰۱۹)** همسان تلقی نمود. با شناخت رویه های معنایی استخراج گزاره ها در گام چهارم فرایند پیاده سازی، مضامین پدید آمده از مصاحبه های صورت گرفته، نسبت به صورت بندی توصیف جامع در قالب گزاره های ساختاری در گام پنجم اقدام می شود. لذا باتوجه به سؤال دوم پژوهش که عبارتست از

❖ سؤال دوم پژوهش) مضامین پدیدآمده از صورت بندی معنای پسایندهای ترویج جوهره فرقه گرایی حاکمیت شرکتی در تضییع به حقوق سهامداران کدامند؟
در این مرحله لازم است تا طی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک و براساس مضامین شناسایی شده، امکان بیان جزئیات خوشه بندی مضامین در قالب جدول (۵) مهیا شود.

جدول ۵. صورت‌بندی توصیف جامع در قالب گزاره‌های مضمونی پدیده‌ی مورد بررسی

ابعاد	معیار قدرت‌گرایی ساختاری			
	شدت بالای قدرت‌گرایی ساختاری		شدت پایین قدرت‌گرایی ساختاری	
	تضییع حقوق مادی	تضییع حقوق اطلاعاتی	تضییع حقوق مدنی	تضییع حقوق معنوی
بلای بودن تبعیض‌گرایی ساختاری حسابداری	- تملک‌گرایی ساختاری و عدم اضافه‌شدن به موقع سهام جایزه در زمان تعیین‌شده قانونی از محل افزایش سرمایه به حساب سهامداران - فقدان پرداخت عواید حاصل از اضافه ارزش سهام به دلیل نوسانات اقتصادی به سهامداران - عدم پرداخت به موقع سود قابل تقسیم به سهامداران پس از تصویب مجمع عمومی	- افشاء گزینشی اطلاعات و کاهش قابلیت اتکاء‌پذیری برای سهامداران - عدم افشاء جزئیات ریسک مبنی بر ارتقاء قدرت تصمیم‌گیری سهامداران - فقدان بیان صادقانه‌ی اطلاعات افشاء شده برای سهامداران - افشاء نامتقارن و عدم اهمیت مبنی بر موقع بودن انعکاس آن به سهامداران	- عدم توجه به نقش سهامداران مبنی بر نظارت و آگاهی از جزئیات انتخاب مدیرعامل - بی‌توجهی به اساسنامه شرکت مبنی بر دعوت سهامداران و حق رأی آنان در مجمع عمومی - عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان برای رسیدگی به مستندات ارائه شده - عدم قائل شدن حق مشارکت برای سهامداران در تصمیمات	- بی‌توجهی به حقوق منابع انسانی از نظر دریافت و پرداخت برابر - بی‌توجهی به رعایت حقوق مالکیت فکری در شرکت - بی‌توجهی به پابندی به حقوق مؤلفان در فرایند تحقیق و توسعه
	- بی‌توجهی به رعایت حقوق سهامداران مبنی بر استفاده از حق تقدم خرید سهام - ارائه گزارش‌های تفسیری مدیریت بی‌توجهی به پرداخت به موقع اندوخته قابل تقسیم به سهامداران - بی‌توجهی به پرداخت سود ناشی از مبلغ کاهش یافته هر سهم به سهامداران	- عدم افشاء اطلاعات مرتبط با ارزش برند شرکت - کم اهمیت بودن افشاء فراگیر اطلاعات برای سهامداران - فقدان ارائه‌ی اطلاعات اختیاری در کنار افشاء اطلاعات مبتنی بر الزامات نهادی به سهامداران	- عدم پابندی به حقوق سهامداران نسبت به درخواست از هیئت‌مدیره در خصوص تشکیل مجمع عمومی - عدم پابندی به حقوق سهامداران مبنی بر مراجعه به اسناد و مدارک شرکت پس از ختم تصفیة حساب‌ها	- اختراعات - الگوبرداری و انتقال تکنولوژی به شرکت - بی‌توجهی به رعایت حقوق مرتبط با الگوبرداری و ثبت علائم تجاری

با ارائه‌ی تفسیری خوشه‌های ایجاد شده در مصاحبه براساس ماتریس نقاط مرجع استراتژیک بر روی دو محور قدرت‌گرایی ساختاری (محور عمودی) و تبعیض‌گرایی ساختاری (محور افقی) پسایندهای منفی فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی مبنی بر تضییع حقوق سهامداران شرکت‌های خودرو و ساخت قطعات فعال در بازار سرمایه، از طریق روایی نسبت محتوایی و پایایی دلفی اقدام می‌شود. جهت سنجش روایی نسبت محتوایی، از شاخص CVI و با مشارکت تجربه‌گران در فرایند اقدام پژوهی استفاده شد (حبیب‌زاده و همکاران، ۱۴۰۱). لذا ابتدا به منظور سنجش روایی در بخش کمی از نسبت روایی سازه^۱ (CVI)، محورهای شناسایی شده از مصاحبه‌های بخش کیفی، مطابق جدول (۶) در اختیار کنشگران مجدداً قرار می‌گیرد و از آن‌ها خواسته می‌شود تا باتوجه به هدف پژوهش، براساس سه شاخص مرتبط بودن، واضح بودن و ساده بودن، نسبت به ارزیابی محورهای شناسایی شده اقدام نمایند.

جدول ۶. تعیین روایی سازه

محورهای شناسایی شده	مرتبط بودن محور				واضح بودن محور				ساده بودن محور			
	نام مرتبط بودن	نیاز به تغییر زیاد	نیاز به تغییر کم	کاملاً مرتبط	نیاز به تغییر زیاد	نیاز به تغییر کم	کاملاً واضح	نیاز به تغییر زیاد	نیاز به تغییر کم	کاملاً قابل فهم	نیاز به تغییر زیاد	کاملاً قابل فهم

¹ Content Validity Index

روش ارزیابی هریک از ابعاد شناسایی شده در بخش کیفی، به این صورت سازمان‌دهی می‌شود که به صورت جداگانه درصدهای «کاملاً مرتبط، کاملاً واضح و کاملاً قابل فهم» محاسبه می‌شود. بر این اساس، چنانچه هر بُعد از معیارهای شناسایی شده، امتیاز بالای ۷۰ درصد را اخذ نماید، روایی سازه آن مورد تأیید قرار می‌گیرد. به این ترتیب که پس از شرح اهداف و تعاریف محورهای شناسایی شده از خبرگان خواسته می‌شود تا هریک از آنها را بر مبنای طیف سه قسمتی «ضروری، مفید اما غیر ضروری و غیر ضروری» ارزیابی نمایند. همچنین شیوه محاسبه داده‌ها برای این روایی طبق رابطه (۱) ارائه شده است:

$$CVI = \frac{n_e - \frac{N}{2}}{\frac{N}{2}} \quad \text{رابطه (۱)}$$

در این رابطه n_e تعداد متخصصانی است که به گزینه‌ی «ضروری» پاسخ داده‌اند، N تعداد کل متخصصان مشارکت‌کننده در این روایی است. براساس رابطه (۱) چنانچه کمتر از ۵۰ درصد مشارکت‌کنندگان برای هر مضمون، گزینه ضروری را انتخاب کرده باشند، مقدار «CVI» منفی می‌شود و زمانی که ۵۰ درصد مشارکت‌کنندگان گزینه ضروری را انتخاب نموده باشند و ۵۰ درصد دیگر نیز سایر گزینه‌ها انتخاب کنند، مقدار «CVI» صفر می‌شود. به همین ترتیب در شرایطی که کلیه خبرگان گزینه ضروری را انتخاب کنند، مقدار «CVI» با یک برابر می‌شود. همچنین اگر تعداد خبرگانی که گزینه ضروری را انتخاب کنند بیشتر از ۵۰ درصد کل بوده باشد و همه خبرگان را شامل نشود، مقدار «CVI» بین صفر و یک تعیین می‌شوند. براین اساس جدول (۷) نتیجه مرتبط با ارزیابی نسبت روایی سازه را ارائه داده است.

جدول ۷. نسبت روایی سازه

ردیف	محور شناسایی شده	«CVI»
براساس خوشه‌های		
۱	عدم رعایت حقوق منابع انسانی در شرکت	عدم رعایت حقوق مربوط به ثبت اختراعات
	عدم رعایت حقوق مرتبط با رعایت علائم تجاری	عدم رعایت حقوق مالکیت فکری
	عدم رعایت حقوق مؤلفان در فرایند تحقیق و توسعه	عدم رعایت حقوق انتقال تکنولوژی
	مضمون تضییع حقوق معنوی از روایی سازه برخوردار است؟	
براساس خوشه‌های		
۲	عدم افشاء فراگیر اطلاعات	عدم افشاء اختیاری اطلاعات
	عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک
	عدم افشاء به موقع اطلاعات	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با ارزش برند
	عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه‌ی اطلاعات	
مضمون تضییع حقوق اطلاعاتی از روایی سازه برخوردار است؟		
براساس خوشه‌های		
۳	عدم اضافه‌شدن به موقع سهام جایزه در زمان تعیین شده‌ی قانونی از محل افزایش سرمایه به حساب سهامداران	عدم پرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم
	عدم حق تقدم برای سهامداران	عدم پرداخت به موقع سود ویژه سالانه به سهامداران
	عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران	عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام به سهامداران
	مضمون تضییع حقوق مادی از روایی سازه برخوردار است؟	
براساس خوشه‌های		
۴	عدم پایبندی به دعوت از سهامداران و حق رأی در مجامع عمومی	عدم پایبندی به حق درخواست سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان
	عدم پایبندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات	عدم پایبندی به حق سهامداران مبنی بر مراجعه به اسناد و مدارک شرکت
	عدم پایبندی به حق سهامداران نسبت به درخواست تشکیل مجمع	عدم پایبندی به حق سهامداران مبنی بر نظارت بر فرایند انتخاب مدیرعامل
	مضمون تضییع حقوق مدنی از روایی سازه برخوردار است؟	

در ادامه با هدف سنجش پایایی از طریق فرایند دلفی، نسبت به تعیین اجماع نظری اقدام می‌شود. به منظور تأیید/حذف هریک از خوشه‌ها در تحلیل دلفی، براساس همبستگی کاپا باید ضریب توافق ۰/۵ و بالاتر از آن باشد و معیار میانگین باتوجه به هفت گزینه‌ای مقیاس لیکرت در این تحلیل نیز باید ۵ و بالاتر از ۵ باشد. لذا برای انجام این بخش باتوجه به مقیاس ۷ گزینه‌ای ارزیابی، اقدام به انجام تحلیل دلفی می‌شود.

جدول ۸. فرایند تحلیل دلفی برای تعیین اجماع نظر خبرگان

تکرار فرایند دلفی					خوشه‌های پدیده آمده از صورت‌بندی معنایی
نتیجه	دور دوم دلفی		دور اول دلفی		
	میانگین	ضریب توافق	میانگین	ضریب توافق	
تأیید	۶/۱۰	۰/۸۲	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم رعایت حقوق منابع انسانی در شرکت
تأیید	۵/۸۰	۰/۷۵	۵/۳۰	۰/۶۵	عدم رعایت حقوق مربوط به ثبت اختراعات
حذف			۳/۲۰	۰/۳۵	عدم رعایت حقوق مرتبط با رعایت علائم تجاری
تأیید	۵/۱۰	۰/۵۵	۵	۰/۵۰	عدم رعایت حقوق مالکیت فکری
تأیید	۵/۴۰	۰/۷۸	۵/۲۰	۰/۶۰	عدم رعایت حقوق مؤلفان در فرایند تحقیق و توسعه
تأیید	۶/۲۰	۰/۸۵	۶	۰/۸۰	عدم رعایت حقوق انتقال تکنولوژی
حذف			۴/۰۰	۰/۴۰	عدم افشاء فراگیر اطلاعات
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات
تأیید	۶/۲۰	۰/۸۵	۶	۰/۸۰	عدم افشاء به موقع اطلاعات
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه‌ی اطلاعات
تأیید	۵/۳۰	۰/۶۵	۵/۲۰	۰/۶۰	عدم افشاء اختیاری اطلاعات
تأیید	۶/۳۰	۰/۸۸	۶/۱۰	۰/۸۲	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک
حذف			۲/۵۰	۰/۲۵	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با ارزش برند
تأیید	۵/۴۵	۰/۷۰	۵/۳۰	۰/۶۵	عدم اضافه‌شدن به موقع سهام جایزه در زمان تعیین شده‌ی قانونی از محل افزایش سرمایه به حساب سهامداران
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم حق تقدم برای سهامداران
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران
تأیید	۶/۱۰	۰/۸۲	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم پرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم
تأیید	۵/۴۰	۰/۷۸	۵/۲۰	۰/۶۰	عدم پرداخت به موقع سود قابل تقسیم به سهامداران پس از تصویب مجمع عمومی
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام به سهامداران
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۴۰	۰/۷۰	عدم پابندی به دعوت از سهامداران و حق رأی در مجامع عمومی
تأیید	۵/۸۰	۰/۷۵	۵/۳۰	۰/۶۵	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات مجمع عمومی
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم پابندی به حق سهامداران نسبت به درخواست تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره
تأیید	۶/۲۰	۰/۸۵	۶	۰/۸۰	عدم پابندی به حق درخواست سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان
حذف			۴/۵۰	۰/۴۵	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مراجعه به اسناد و مدارک شرکت پس از ختم تصفیه
تأیید	۵/۱۰	۰/۵۵	۵	۰/۵۰	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر نظارت بر فرایند انتخاب مدیرعامل

طی دو دور تحلیل دلفی مشخص گردید از مجموع ۲۵ خوشه‌ی شناسایی شده‌ی مربوط به هریک از مضامین، چهار مضمون که ضریب توافقی کمتر از ۰/۵ و میانگینی کمتر از ۵ را کسب نمودند، حذف شدند. براین اساس ۲۱ خوشه براساس ۴ مضمون اصلی، وارد فرایند ارزیابی رتبه‌بندی ماتریسی می‌شوند تا مشخص شود، ۱۵ شرکت انتخاب شده‌ی فعال در صنعت خودرو و ساخت قطعات، در کدام بعد ماتریس نقاط مرجع استراتژیک قرار می‌گیرند. برای این منظور ابتدا باید ماتریس نقاط مرجع نهایی را براساس ۴ مضمون و ۲۱ خوشه تکمیل نمود.

همانطور که مشاهده می‌شود، ۴ ربع این ماتریس براساس فرایند پدیدارشناسی تکمیل شدند، که بر این اساس امکان ارزیابی ماتریسی شرکت‌های حوزه خودرو و ساخت قطعات در بخش کمی از طریق تشکیل گروه کانونی براساس سؤال سوم پژوهش ممکن است.

قدرت گزایی ساختاری	شدت بالای قدرت گزایی ساختاری	تضییع حقوق مادی عدم اضافه شدن به موقع سهام جایزه در زمان تعیین شده ی قانونی از محل افزایش سرمایه به حساب سهامداران عدم حق تقدم برای سهامداران عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران عدم پرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم عدم پرداخت به موقع سود ویژه سالانه به سهامداران عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام	تضییع حقوق اطلاعاتی عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات عدم افشاء به موقع اطلاعات عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه ی اطلاعات عدم افشاء اختیاری اطلاعات عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک
		تضییع حقوق مدنی عدم پابندی به دعوت از سهامداران و حق رأی در مجامع عمومی عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات مجمع عدم پابندی به حق سهامداران نسبت به درخواست تشکیل مجمع عمومی عدم پابندی به حق درخواست سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر نظارت بر فرایند انتخاب مدیرعامل	تضییع حقوق معنوی عدم رعایت حقوق منابع انسانی در شرکت عدم رعایت حقوق مربوط به ثبت اختراعات عدم رعایت حقوق مالکیت فکری عدم رعایت حقوق مؤلفان در فرایند تحقیق و توسعه عدم رعایت حقوق انتقال تکنولوژی

پایین بودن تبعیض گزایی ساختاری

بالا بودن تبعیض گزایی ساختاری

تبعیض گزایی ساختاری

شکل ۶. ماتریس نهایی نقاط مرجع استراتژیک از نظر پسایندهای فرقه گزایی حاکمیتی در تضییع حقوق سهامداران

❖ سؤال سوم پژوهش: جایگاه هریک از شرکت های خودرو و ساخت قطعات براساس پسایندهای ترویج جوهره فرقه گزایی حاکمیت شرکتی در پابندی به حقوق سهامداران در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک کدام است؟

لذا طبق این سؤال، اقدام به جایگاه یابی هریک از شرکت های خودرو و ساخت قطعات در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک می شود.

در این بخش لازم است تا با اختصاص کد Y_1 تا Y_{21} به هریک از خوشه های تأیید شده، نسبت به انجام ماتریس مقایسه زوجی سطری « i » و ستونی « j » اقدام نمود تا موقعیت قرار گرفتن هریک از خوشه در ۱۵ شرکت نمونه مشخص شود. نکته قابل ذکر این است که به منظور جلوگیری از انحراف یا تکرار توالی مضامین در ماتریس مقایسه ی زوجی، لازم بود تا از طریق رندوم سازی به هریک از خوشه های پدید آمده از صورت بندی معنایی که در فرایند تحلیل دلفی، پایایی شان مورد تأیید قرار گرفته است، کدهای اختصاصی داده شود تا در فرایند ماتریس دستیابی، تحلیل منسجم تری از پدیده ی مورد بررسی در بستر مطالعه صورت گیرد.

جدول ۹. کدهای اختصاصی به هر خوشه ی مضمونی

کدها	خوشه های پدید آمده از صورت بندی معنایی	کدها	خوشه های پدید آمده از صورت بندی معنایی
Y_{12}	عدم حق تقدم برای سهامداران	Y_1	عدم رعایت حقوق مؤلفان در فرایند تحقیق و توسعه
Y_{13}	عدم رعایت حقوق مالکیت فکری	Y_2	عدم رعایت حقوق مربوط به ثبت اختراعات
Y_{14}	عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات	Y_3	عدم رعایت حقوق منابع انسانی در شرکت
Y_{15}	عدم پابندی به دعوت از سهامداران و حق رأی در مجامع عمومی	Y_4	عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران
Y_{16}	عدم پابندی به حق درخواست سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان	Y_5	عدم پرداخت به موقع سود ویژه سالانه به سهامداران پس از تصویب مجمع
Y_{17}	عدم رعایت حقوق انتقال تکنولوژی	Y_6	عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام به سهامداران
Y_{18}	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات مجمع عمومی	Y_7	عدم افشاء به موقع اطلاعات
Y_{19}	عدم پابندی به حق سهامداران نسبت به درخواست تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره	Y_8	عدم افشاء اختیاری اطلاعات

کدها	خوشه‌های پدیده آمده از صورت‌بندی معنایی	کدها	خوشه‌های پدیده آمده از صورت‌بندی معنایی
Y ₂₀	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک	Y ₉	عدم اضافه‌شدن به موقع سهام جایزه در زمان تعیین شده قانونی از محل افزایش سرمایه به حساب سهامداران
Y ₂₁	عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه‌ی اطلاعات	Y ₁₀	عدم پرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم
		Y ₁₁	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر نظارت بر فرایند انتخاب مدیرعامل

لذا گروه کانونی، ایجاد شده متشکل از ۳ نفر از اعضای هیئت مدیره در ۱۵ شرکت حوزه‌ی خودرو و ساخت قطعات به عنوان گروه مرجع، اقدام به تشکیل ماتریس دستیابی نمود. این ماتریس، فرایند مقایسه زوجی براساس سطر و ستون را انجام می‌دهد و براساس شاخص «مد» بالاترین توزیع فراوانی امتیاز سطر و ستون را در محل تقاطع دو مضمون گزاره‌ای قرار می‌دهد. در این مرحله نمادهای روابط ماتریس ساختاری به اعداد صفر و یک بر اساس جدول (۱۰) می‌توان ماتریس دستیابی را تشکیل داد.

جدول ۱۰. تشکیل ماتریس دستیابی خوشه‌های هریک از مضامین پسایندی فرقه‌گرایی حاکمیتی شرکت‌های خودرو و قطعات

Y ₂₁	Y ₂₀	Y ₁₉	Y ₁₈	Y ₁₇	Y ₁₆	Y ₁₅	Y ₁₄	Y ₁₃	Y ₁₂	Y ₁₁	Y ₁₀	Y ₉	Y ₈	Y ₇	Y ₆	Y ₅	Y ₄	Y ₃	Y ₂	Y ₁	
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₂
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₃
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₄
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₅
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₆
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₇
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₈
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₉
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₀
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₁
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₂
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₃
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₄
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₅
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₆
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₇
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₈
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₁₉
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₂₀
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	Y ₂₁

در ادامه باید نسبت به تشکیل ماتریس خودتعاملی ساختاری هر شرکت به عنوان نمونه برای مقایسه زوجی خوشه‌های هر مضمون پسایندی فرقه‌گرایی حاکمیتی مبنی بر تأثیر منفی بر پابندی به حقوق سهامداران اقدام نمود. لذا با توجه ماتریس دستیابی، مقارن بودن خوشه‌های کدگذاری شده مبنای اختصاص «۱*» تلقی می‌شود. با تعیین قدرت نفوذ و قدرت وابستگی، جهت تعیین تأثیرگذارترین خوشه پانل اول به عنوان مبنای قرار گرفتن در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک ایجاد شده به عنوان جایگاه، می‌یابست مجموعه‌ی خروجی، ورودی و عناصر مشترک را مورد ارزیابی قرار داد.

جدول ۱۱. تعیین اثرگذارترین خوشه‌های مرتبط با مضامین پسایندی فرقه‌گرایی حاکمیتی

عناصر مشترک	گزاره ورودی	گزاره خروجی	
6 th	۱،۳،۶	۱،۲،۳،۶،۱۰،۱۱،۱۲،۱۸	Y ₁
8 th	۲،۱۱،۱۶	۲،۱۰،۱۱،۱۶،۱۸	Y ₂
6 th	۱،۳،۶	۱،۳،۶،۱۰،۱۱،۱۲،۱۷	Y ₃
3 rd	۴،۵،۹	۱،۳،۴،۵،۹،۱۱،۱۲،۱۵،۱۷	Y ₄
3 rd	۴،۵،۹	۱،۲،۳،۴،۵،۹،۱۰،۱۲،۱۳،۱۵،۱۷،۱۸،۱۹	Y ₅
6 th	۱،۳،۶	۱،۲،۳،۶،۱۰،۱۶،۱۸	Y ₆

گزاره خروجی	گزاره ورودی	عناصر مشترک	
Y ₇	۷،۲۰،۲۱	۱،۲،۳،۴،۵،۷،۸،۱۰،۱۲،۱۳،۱۶،۱۸،۲۰،۲۱	1 st ۷،۲۰،۲۱
Y ₈	۸،۱۴	۱،۲،۴،۶،۸،۹،۱۱،۱۲،۱۴	2 nd ۸،۱۴
Y ₉	۴،۵،۹	۱،۳،۳،۴،۵،۹،۱۱،۱۲،۱۳،۱۵،۱۷،۱۹	3 rd ۴،۵،۹
Y ₁₀	۱۰،۱۸	۱۰،۱۸	9 th ۱۰،۱۸
Y ₁₁	۲،۱۱،۱۶	۲،۱۰،۱۱،۱۶،۱۸	8 th ۲،۱۱،۱۶
Y ₁₂	۱۲،۱۷	۲،۱۱،۱۲،۱۶،۱۷،۱۸	7 th ۱۲،۱۷
Y ₁₃	۱۳،۱۵	۱،۲،۳،۶،۱۳،۱۵،۱۸	5 th ۱۳،۱۵
Y ₁₄	۸،۱۴	۱،۲،۳،۴،۵،۸،۹،۱۲،۱۳،۱۴،۱۵	2 nd ۸،۱۴
Y ₁₅	۱۳،۱۵	۱،۲،۳،۶،۱۱،۱۲،۱۳،۱۵،۱۷	5 th ۱۳،۱۵
Y ₁₆	۲،۱۱،۱۶	۲،۱۰،۱۱،۱۶،۱۸	8 th ۲،۱۱،۱۶
Y ₁₇	۱۲،۱۷	۲،۱۰،۱۱،۱۲،۱۶،۱۷،۱۸	7 th ۱۲،۱۷
Y ₁₈	۱۰،۱۸	۱۰،۱۸	9 th ۱۰،۱۸
Y ₁₉	۱۹	۲،۳،۱۲،۱۳،۱۵،۱۷،۱۹	4 th ۱۹
Y ₂₀	۷،۲۰،۲۱	۱،۲،۳،۴،۵،۷،۹،۱۱،۱۴،۱۵،۱۷،۱۸،۲۰،۲۱	1 st ۷،۲۰،۲۱
Y ₂₁	۷،۲۰،۲۱	۱،۲،۳،۵،۶،۷،۸،۹،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۷،۱۸،۱۹،۲۰،۲۱	1 st ۷،۲۰،۲۱

طبق فرایند اولویت‌بندی، ماتریسی مشخص گردید، در شرکت پانل اول، مهمترین خوشه مرتبط با مضامین پسا‌بندی فرقه‌گرایی حاکمیتی عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک «Y₂₀»، عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه‌ی اطلاعات «Y₂₁» و عدم افشاء به موقع اطلاعات «Y₇» از اولویت بالاتری در تخصیص حقوق سهامداران برخوردار است، که این نتیجه نشان دهنده‌ی جایگاه این شرکت مورد بررسی در تقاطع ماتریس شدت بالای قدرت‌گرایی ساختاری و پایین بودن تبعیض‌گرایی ساختاری است که ربع منتهی به مضمون تخصیص حقوق اطلاعاتی سهامداران را شامل می‌شود. در ادامه جهت تبیین پسا‌بندهای فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در تخصیص حقوق ذینفعان، برای سایر شرکت‌های پانل همین فرایند طی گردید تا ماهیت قرار گرفتن شرکت‌های فعال در عرصه‌ی خودرو و ساخت قطعات از منظر پدیده‌ی مورد بررسی مشخص شود. لذا با اختصاص نمادهای X₁ تا X₁₄ به ۱۵ شرکت مورد بررسی در این صنعت، جایگاه هر کدام در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک مشخص گردید که در شکل (۷) مشخص شده است.

قدرت‌گرایی ساختاری	شدت بالای قدرت‌گرایی ساختاری	تخصیص حقوق اطلاعاتی X ₁ ; X ₃ ; X ₄ ; X ₇ ; X ₁₀ ; X ₁₃ ; X ₁₅	تخصیص حقوق مادی X ₂ ; X ₅ ; X ₆
	شدت پایین قدرت‌گرایی ساختاری	تخصیص حقوق معنوی X ₈ ; X ₉	تخصیص حقوق مدنی X ₁₁ ; X ₁₂ ; X ₁₄
		بالا بودن تبعیض‌گرایی ساختاری	پایین بودن تبعیض‌گرایی ساختاری
تبعیض‌گرایی ساختاری			

شکل ۷. ماتریس نقاط مرجع استراتژیک پسا‌بندهای فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در تخصیص حقوق سهامداران

این نتیجه نشان می‌دهد، از مجموع ۱۵ شرکت مورد بررسی تحت پانل‌های انتخاب شده، ۷ شرکت فعال در عرصه‌ی خودرو و ساخت قطعات، در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، براساس تقاطع شدت بالای قدرت‌گرایی ساختاری و پایین بودن تبعیض‌گرایی ساختاری، در ربع سوم شکل (۷) قرار گرفته‌اند که نشان می‌دهد، وجود فرقه‌گرایی حاکمیتی در این شرکت‌ها به عنوان یک پسایند منفی می‌تواند زمینه را برای تضییع حقوق اطلاعاتی سهامداران تحریک نماید. بنابراین، این نتیجه گویایی این مسئله است، که مهمترین پسایند منفی فرقه‌گرایی حاکمیتی در تضییع حقوق سهامداران در سطح شرکت‌های صنعت خودرو و ساخت قطعات، به شکل عدم پابندی به حقوق اطلاعاتی ظهور می‌نماید. لذا به منظور مشخص نمودن جزئیات بیشتر، در جدول (۱۲)، بالاترین اولویت خوشه‌های ارزیابی شده در هر ۱۵ شرکت فعال در این صنعت مشخص می‌شود که مبنای تعیین جایگاه شرکت‌های پانل تلقی شده است.

جدول ۱۲. موقعیت‌های شرکت‌های پانل از نظر اولویت دارترین خوشه‌های مرتبط با مضامین پسایندی

اولویت خوشه‌ها	ترتیب شرکت‌های پانل	اولویت خوشه‌ها	ترتیب شرکت‌های پانل
Y ₉	X ₉	Y ₂₁	X ₁
Y ₂₀	X ₁₀	Y ₈	X ₂
Y ₄	X ₁₁	Y ₇	X ₃
Y ₈	X ₁₂	Y ₁₄	X ₄
Y ₁₉	X ₁₃	Y ₂₁	X ₅
Y ₂₁	X ₁₄	Y ₂₀	X ₆
Y ₁₄	X ₁₅	Y ₉	X ₇
		Y ₇	X ₈

طبق نتیجه جدول (۱۱) مشخص شده است، پُر تکرارترین خوشه‌ها در شرکت‌های پانل به ترتیب عبارتند از:

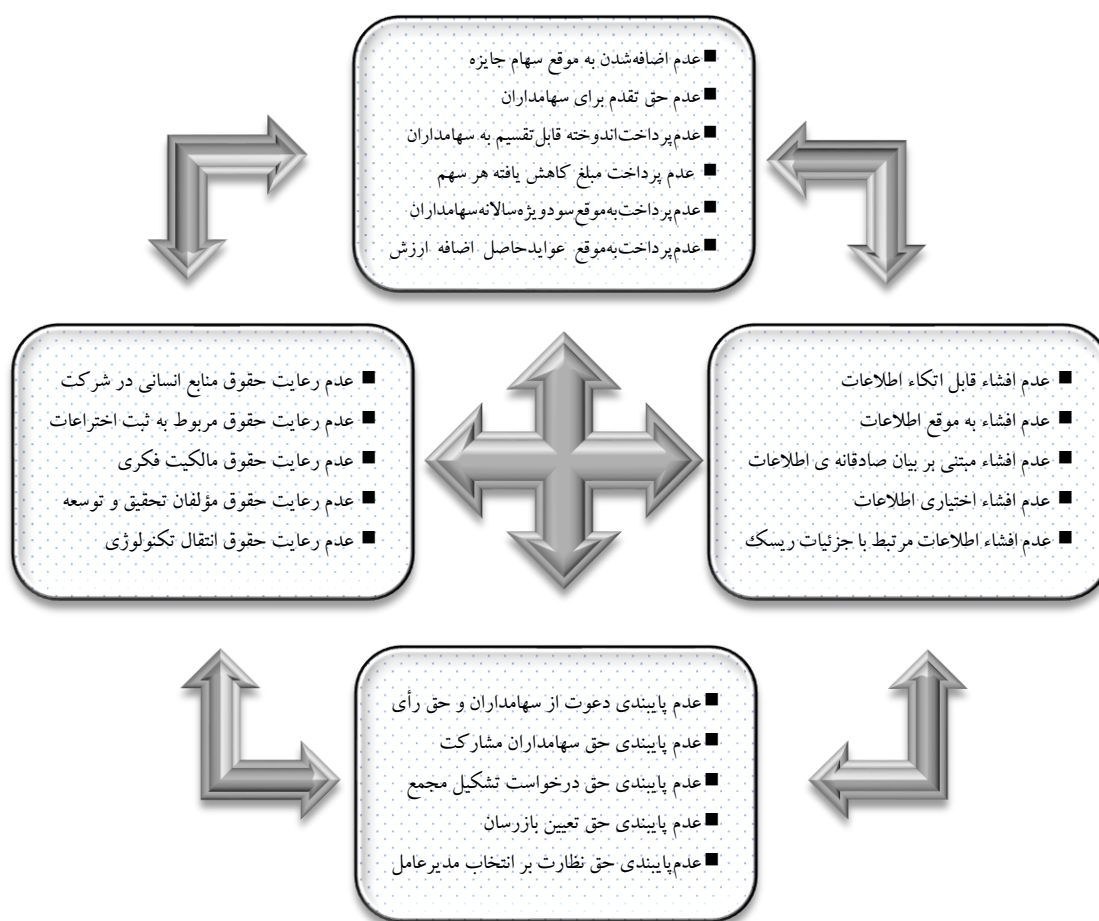
- ❖ عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه‌ی اطلاعات «Y₂₁»: ۳ تکرار در شرکت‌های پانل «X₁»، «X₅»، «X₁₄»
- ❖ عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک «Y₂₀»: ۲ تکرار در شرکت‌های پانل «X₆» و «X₁₀»
- ❖ عدم افشاء به موقع اطلاعات «Y₇»: ۲ تکرار در شرکت‌های پانل «X₃» و «X₈»
- ❖ عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات «Y₁₄»: ۲ تکرار در شرکت‌های پانل «X₄» و «X₁₅»
- ❖ عدم افشاء اختیاری اطلاعات «Y₈»: ۲ تکرار در شرکت‌های پانل «X₂» و «X₁₂»
- ❖ عدم اضافه‌شدن به موقع سهام جایزه در زمان تعیین شده‌ی قانونی از محل افزایش سرمایه به حساب سهامداران «Y₉»:
- ۲ تکرار در شرکت‌های پانل «X₇» و «X₉»

که می‌توان اذعان نمود، به دلیل اینکه در بیش از نیمی از شرکت‌ها پانل، خوشه‌هایی همچون عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه‌ی اطلاعات «Y₂₁»، عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک «Y₂₀»، عدم افشاء به موقع اطلاعات «Y₇»، عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات «Y₁₄» و عدم افشاء اختیاری اطلاعات «Y₈» به عنوان اولویت تکرار شده است، مضمون تضییع حقوق اطلاعاتی که در تقاطع شدت بالای قدرت‌گرایی ساختاری و پایین بودن تبعیض‌گرایی ساختاری، ماتریس نقاط مرجع استراتژیک (شکل ۷) واقع شده است، مبنای اثرگذاری پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در تضییع حقوق سهامداران تلقی می‌شود که می‌تواند به عنوان راهبرد نظارتی در این صنعت مدنظر نهادهای بالادستی به منظور پابندی به حفاظت از حقوق سهامداران مدنظر قرار گیرد.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه، شناسایی و ارزیابی ماتریسی پسایندهای منفی ترویج جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در پابندی به حقوق سهامداران است. در این مطالعه همانطور که براساس ماهیت روش‌شناسی مطالعه اشاره شد، از طریق ترکیب دو مبنای

روش‌شناسی قوم‌نگاری و پدیدارشناسی، تلاش شد تا در وهله‌ی اول با مرور نظام‌مند مبانی نظری، ابعاد ماتریس نقاط مرجع استراتژیک برای تعیین مسیر مصاحبه‌شناسایی شود. سپس از طریق مصاحبه نسبت به شناسایی پسایندهای منفی ترویج جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی در پابندی به حقوق سهامداران با رعایت الگوی **اتکینسون (۲۰۰۷)** اقدام شد. طی ۱۳ مصاحبه با کنشگران فعال در بستر مطالعه یعنی شرکت‌های فعال صنعت خودرو و ساخت قطعات، از مجموع ۲۹۵ صورت‌بندی معنایی ایجاد شده مجموعاً ۲۵ خوشه در قالب ۴ مضمون شناسایی شدند. سپس با هدف ارزیابی امکان تبیین خوشه‌ها در بستر مطالعه نسبت به اعتبارسنجی و پایایی ابعاد شناسایی شده اقدام شد تا بتوان مشخص نمود، چه خوشه‌هایی از مضامین در بستر شرکت مورد مطالعه می‌توانند از طریق ماتریس نقاط مرجع استراتژیک شناسایی شوند. لذا براساس نتایج فاز اول پژوهش می‌توان چارچوب نهایی پسایندهای منفی فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی بر تضییع حقوق ذینفعان را در قالب شکل (۸) ارائه نمود.

شکل ۸. چارچوب ماتریسی نهایی تفکیک هریک از خوشه‌ها بر مبنای مضامین پسایندهای منفی فرقه‌گرایی حاکمیتی

ماتریس ایجاد شده همانطور که نشان می‌دهد براساس محورهای قدرت‌گرایی و تبعیض‌گرایی ساختاری، شامل ۴ ربع تبعیض حقوق مادی، تبعیض حقوق اطلاعاتی، تبعیض حقوق مدنی و تبعیض حقوق معنوی است که مجموعاً ۲۱ خوشه‌ی تأیید شده از مرحله‌ی معناگرایی را در خود جای داده است. لذا به منظور پاسخ به سؤال سوم پژوهش مبنی بر تعیین جایگاه هریک از شرکت‌های خودرو و ساخت قطعات، براساس پسایندهای ترویج فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی مبنی بر تضییع حقوق سهامداران

طبق ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، از فرایند رتبه‌بندی ماتریسی بهره برده شد تا براساس مقایسه‌ی زوجی هریک از خوشه‌های قرار گرفته در سطر «i» و ستون «j» منفی‌ترین پسایند ترویج فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی مشخص شود. نتایج حکایت از تعیین خوشه‌های مضمون‌تضییع حقوق اطلاعاتی در بستر شرکت‌های فعال در خودرو و ساخت قطعات حکایت دارد.

در تحلیل این نتیجه باید اذعان نمود، فرقه‌گرایی حاکمیتی از منظر کارکردهای منفی، نوعی فرصت‌طلبی شرکت‌ها در پیشبرد منافع صاحبان قدرت در ساختارهای شرکت‌ها را نشان می‌دهد که باعث می‌شود تا حتی در صورت عدم تبعیض مشخص در ساختارهای خود مبنی بر نابرابری و عدم عدالت مشهود، بدون توجه به نیازهای اطلاعاتی ذینفعان، به صورت افشاء گزینشی عملکردهای خود، صرفاً به دنبال منافع باشند که بنیانگذار یا مالکان خانوادگی شرکت‌ها مشخص می‌نمایند. در این ساختارها همانطور که در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک و ربع سوم یعنی محل قرار گرفتن غالب شرکت‌های فعال در صنعت خودروسازی و ساخت قطعات نشان داد، قدرت‌گرایی حاکمیتی الزاماً در راستای پابندی به حقوق سهامداران مورد توجه قرار نمی‌گیرد، بلکه قدرت به صورت متمرکز تحت اختیار افرادی است که مستقیماً نظرات صاحبان در سایه را اجرا می‌کنند تا از این طریق بتوانند، با تملک‌گرایی انتصابی در سمت‌های مدیریتی و هیئت‌مدیره‌ی این گونه شرکت‌ها، زمینه‌ی تضییع حقوق سهامداران جزء را به وجود بیاورند. لذا عملکردهای آن‌ها براساس ماهیت فرقه‌گرایی حاکمیتی که ایجاد می‌نمایند سبب عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه‌ی اطلاعات، عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک، عدم افشاء به موقع اطلاعات، عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات و عدم افشاء اختیاری اطلاعات می‌شود. در این شرایط صرفاً اخبار و اطلاعاتی به ذینفعان مخابره می‌شود که ضمن حرکت در مسیر الزامات نهادی و استانداردهای تعیین شده، با حجیم نمودن بخشی از اخبار مثبت شرکت، تاحدی مانع از بروز توده‌واری رفتارهای سهامداران گردند. هرچند بروز چنین اختلالی در افشاء اطلاعات می‌تواند در بلندمدت، پیامد به مراتب منفی‌تری همچون ریسک سقوط قیمت سهام را در آینده برای این دست از شرکت‌ها به همراه داشته باشد. براساس نوظهور بودن پدیده‌ی مورد بررسی در بستر شرکت‌های بازار سرمایه و پژوهش‌های مرتبط با این حوزه، حائز اهمیت است که بیان شود، هیچ مطالعه‌ای در گذشته با ترکیب این فرایندهای تحلیلی و با تمرکز بر پدیده‌ی مورد بررسی اقدام به انجام این مطالعه ننموده است که این مسئله باعث می‌شود تا امکان تطبیق نتایج وجود نداشته باشد. اما به لحاظ ماهیت محتوایی و ترکیب پژوهش‌های مشابه، می‌توان تمرکز پژوهش‌های گذشته‌ای همچون **آبود و همکاران (۲۰۲۴)**، **هارتادو (۲۰۲۳)**، **ژیانگ و ژائو (۲۰۲۳)**، **اولاح و علی (۲۰۱۹)** و **هادوی‌نژاد و الکوزه‌ی (۱۴۰۱)** بر قدرت‌گرایی و تبعیض‌گرایی به عنوان مبنای تملک‌طلبی ساختاری شرکت‌ها در تضییع حقوق ذینفعان را مبنای مشابهت با نتایج این مطالعه تلقی نمود.

همراستا با نتایج این مطالعه و اهمیت توجه به فرقه‌گرایی به عنوان یک رویکرد دارای پسایندهای منفی بر حاکمیت شرکتی، اولاً به سیاستگذاران بازار سرمایه توصیه می‌شود تا با تعیین معیارهای حفاظت از حقوق سهامداران و تدوین دستورالعمل‌هایی الزام‌آور، هیئت‌مدیره شرکت‌ها، گزارش‌های ویژه‌ای را در خصوص عملکردهای خود در برابر رعایت منافع سهامداران خرد ارائه نمایند. در واقع یکی از چالش‌های امروز بازار سرمایه، فراگیری بی‌اعتمادی سهامداران مبنی بر رعایت حقوق آن‌ها در حفاظت از سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در شرکت‌های سهامی است. ثانیاً تمرکز بر ارزیابی عملکردهای هیئت‌مدیره فراتر از سیاستگذاری باید از نظر حقوقی و قضایی مورد نظارت قرار گیرد. چراکه همانطور که در نص صریح قانون تجارت مطرح گردیده است، هدف اصلی قانون حاکمیت شرکتی، شفاف‌سازی و پاسخگویی در بازار سرمایه است و در صورت تخلف‌های صورت گرفته، باید برخورد با خاطیان به صورت جدی در دستور کار قرار گیرد. هرچند گسترده‌ی فعالیت صنایع و نقوذ سیاسی

اعضای هیئت مدیره شرکت‌ها در دولت، یکی از چالش‌هایی است که معمولاً نظارت بر حفاظت از حقوق سهامداران را با چالش مواجه می‌نماید، اما ضرورت برخورد قانونی و قضایی می‌تواند تاحد زیادی بیش از وقوع یک بحران فراگیر ناشی از عدم اطمینان به فعالیت‌های بازار مالی، انگیزه‌های حفظ فعلی سهام توسط سهامداران تاحدی برانگیخته شود تا مانع از برهم خوردن توازن نظام اقتصادی به دلیل هجوم سرمایه‌گذاران به بازارهای پولی شود.

این مطالعه همچون پژوهش‌های دیگر با محدودیت‌هایی به دلیل دو فازی بودن فرایند قوم‌نگاری مواجه است. اولاً بدلیل نوظهور بودن پدیده‌ی مورد بررسی که جنبه‌های نظری متناوب و متنوعی برای آن در پژوهش‌های گذشته وجود نداشته است، این مطالعه از طریق مصاحبه با خبرگان تلاش نموده تا خوشه‌های نظری را ایجاد نماید. لذا محدودیت احتمالی در این فرایند، عدم پوشش جنبه‌های فراگیرتری از پدیده‌ی فرقه‌گرایی حاکمیتی است که می‌تواند این مسئله از طریق شیوه‌های دیگری از مطالعه کیفی و براساس توسعه‌ی ادبیات نظری بیشتر در آینده، تا حدی برطرف شود. ثانیاً محدودیت دیگر این مطالعه به دلیل ترکیب فرایند پدیدارشناسی و قوم‌نگاری است که باعث شده تا تعمیم خوشه‌ها صرفاً به یک بستر مطالعه مدنظر قرار گیرد و امکان تعمیم آن به کلیه صنایع بازار سرمایه ممکن نباشد. علت تمرکز بر صنعت خودرو و ساخت قطعات نیز با اتکاء به همین مسئله صورت گرفته است. لذا می‌توان در پژوهش‌های آینده از طریق روش‌های دیگری مثل معادلات ساختاری یا حتی روش‌های ترکیبی مثل اقدام پژوهی، صنایع دیگر بازار سرمایه به لحاظ پدیده‌ی فرقه‌گرایی حاکمیتی مورد بررسی قرار داد.

تقدیر و تشکر

نهایت تقدیر و تشکر را از تمامی افرادی که در این مسیر به ما کمک نمودند تا این مطالعه به سرانجام برسد، داریم.

منابع

- جلیلی، صابر و معصوم‌پور، پلدا (۱۳۹۷). اثر حقوق سهامداران و مالکیت درونی بر مدیریت سود. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۱۰(۳۷)، ۱۶۳-۱۸۰.
https://www.iaaaar.com/article_98800.html
- حبیب‌زاده، اصحاب؛ عبدالرحمانی، رضا و عینی‌پور، جواد (۱۴۰۱). ساخت و اعتباریابی ابزار سنجش مهارت‌های ارتباط اجتماعی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی امین. *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۱۳(۵۲)، ۲۰۱-۲۳۷. DOI: 10.22054/qjsd.2022.62179.2208
- حسینی، حسین؛ صالحی، اله کرم و خدامرادی، محمد (۱۴۰۲). ارائه تحلیل مضمون استقرائی جهت مفهوم سازی و ارزیابی رخدادهای مکانیزم مقاومت در افشاء اخبار بد. *مجله دانش حسابداری*، ۱۴(۲)، ۱۴۷-۱۷۸. DOI: 10.22103/jak.2023.20610.3812
- عارف‌نژاد، محسن؛ موسوی، سیده‌نسیم؛ موید، انیس و پیری، محمد (۱۴۰۰). شناسایی و تبیین پیشایندها و پسایندهای رفتارفرقه‌گراییانه سازمانی با استفاده از رویکرد دلفی. *چشم‌انداز مدیریت دولتی*، ۱۲(۲)، ۳۴-۵۱. DOI: 10.48308/jpap.2021.101601
- الکوزهی، عادل و هادوی‌نژاد، مصطفی (۱۳۹۸). جوهره فرقه‌گرایی در سازمان‌های دولتی: پژوهشی در افغانستان. *مدیریت دولتی*، ۱۱(۴)، ۶۰۸-۶۲۸. DOI: 10.22059/jipa.2019.286704.2605
- مرادی، علی و امیری، میترا (۱۳۹۹). رابطه بین فرهنگ سازمانی با مسئولیت‌پذیری سازمانی کارکنان: مورد مطالعه شهر کرمانشاه. *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۹(۱)، ۲۶۱-۲۸۲. https://sociology.tabrizu.ac.ir/article_10628.html
- نمازی، نویدرضا و اسماعیل‌پور، حسن (۱۳۹۹). تأثیر ویژگی آندروژنیک مدیران و نقش تبدیلی حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۱۲(۴۶)، ۱۴۷-۱۶۸. DOI: 10.22034/iaar.2020.112786
- هادوی‌نژاد، مصطفی و الکوزهی، عادل (۱۴۰۱). پدیدارنگاری پیامدهای فرقه‌گرایی در سازمان‌های بخش عمومی. *مدیریت سازمان‌های دولتی*، ۱۰(۴)، ۷۱-۸۴. DOI: 10.30473/ipom.2022.60344.4430

References

- Jalili, S., & Masoumpur, Y. (2018). The effect of internal property and ownership rights on earnings management. *Accounting and Auditing Research*, 10(37), 163-180 https://www.iaaaar.com/article_98800.html?lang=en [In Persian].
- Habibzadeh, A., Abdolrahmani, R., & Einhpour, J. (2022). Development and validation of social communication skills assessment tools for students of Amin University of law enforcement sciences. *Social Development & Welfare Planning*, 13(52), 201-237 DOI: [10.22054/qjsd.2022.62179.2208](https://doi.org/10.22054/qjsd.2022.62179.2208) [In Persian].
- Hosseini, H., Salehi, A. K., & Khodamoradi, M. (2023). Framework of inductive theme process to conceptualize and appraisal the occurrence of the inertia mechanism in disclosing bad news. *Journal of Accounting Knowledge*, 14(2), 147-178 DOI: [10.22103/jak.2023.20610.3812](https://doi.org/10.22103/jak.2023.20610.3812) [In Persian].
- Arefnezhad, M., Mousavi, S.N., Moayed, A., & Piri, M. (2021). Identifying and explaining the antecedents and consequences of sectarian organizational behavior based on the Delphi approach. *Public Administration Perspective*, 12(2), 34-51 DOI: [10.48308/jpap.2021.101601](https://doi.org/10.48308/jpap.2021.101601) [In Persian].
- Alkouzehi, A., & Hadavinejad, M. (2019). The essence of sectarianism in public organizations: A study in Afghanistan. *Journal of Public Administration*, 11(4), 608-628 DOI: [10.22059/jipa.2019.286704.2605](https://doi.org/10.22059/jipa.2019.286704.2605) [In Persian].
- Moradi, A., & Amiri, M. (2020). The relationship between organizational culture and accountability: Staff of Kermanshah city. *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 9(1), 261-282 https://sociology.tabrizu.ac.ir/article_10628.html?lang=en [In Persian].
- Namazi, N.R., & Esmaeilpour, H. (2020). The effect of anderogenic characteristics and moderating role of the corporate governance on the performance of the firm. *Accounting and Auditing Research*, 12(46), 147-168 DOI: [10.22034/iaar.2020.112786](https://doi.org/10.22034/iaar.2020.112786) [In Persian].
- Hadavinejad, M., & Alkozehi, A. (2022). The phenomenography of sectarianism's consequences in organizations of public sector. *Public Organizations Management*, 10(40), 71-84 DOI: [10.30473/ipom.2022.60344.4430](https://doi.org/10.30473/ipom.2022.60344.4430) [In Persian].
- Abboud, E., & Al Hajj, F. (2024). Sectarianism In Management: Effect of religious affiliation on career development opportunities in Lebanon. In: Bexheti, A., Abazi-Alili, H., Dana, L.P., Ramadani, V. and Caputo, A. (eds) economic recovery, consolidation, and sustainable growth. ISCBE 2023. Springer proceedings in business and economics. Springer, Cham, https://doi.org/10.1007/978-3-031-42511-0_39
- Agyemang, O.S., Aboagye, E., & Frimpong, J. (2015). Left to their tate: Rights of minority equity holders in Ghanaian firms. *Society and Business Review*, 10(1), 40-66 <https://doi.org/10.1108/SBR-08-2014-0040>.
- Agyemang, O.S., Osei-Effah, M., Agyei, S.K., & Gatsi, J.G. (2019). Country-level corporate governance and protection of minority shareholders' rights: Evidence from African countries. *Accounting Research Journal*, 32(3), 532-552 <https://doi.org/10.1108/ARJ-01-2017-0025>.
- Ahmed, Z.Sh., & Akbazadeh, Sh. (2021). Sectarianism and the organization of Islamic cooperation (OIC). *Territory, Politics, Governance*, 9(1), 76-93 <https://doi.org/10.1080/21622671.2019.1643779>.
- Alijlam A. (2017). Between inequality and sectarianism: Who destroys generalized trust? *The Case of Lebanon*, *International Social Science Journal*, 66(219/220), 177-195 <https://doi.org/10.1111/issj.12122>.
- Arbatli, C.E., & Gomtsyan, E. (2021). Sectarian aid, sanctions and subnational development. *European Economic Review*, 139(2), 87-99 <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2021.103891>.
- Atkinson, P. (2007). *Ethnography: Principles in practice*. Taylor & Francis Group: Routledge, 3rd Edition, 1-288 <https://doi.org/10.4324/9780203944769>.
- Baek, H.Y., Cho, D.D., & Fazio, P.L. (2016). Family ownership, control and corporate capital structure: An examination of small capitalization public firms. *Journal of Family Business Management*, 6(2), 169-185 <https://doi.org/10.1108/JFBM-02-2015-0006>.

- Beck, C.T. (2019). Introduction to phenomenology: Focus on methodology. Sage Publications, <https://www.amazon.com/-Introduction-Phenomenology-Cheryl-Tatano-Beck/dp/154431955X>.
- Beebeejaun, A., & Bissessur, P.K. (2023). The adoption of shareholder activism by minority investors in mauritius and a comparative analysis with the UK laws. *International Journal of Law and Management*, 65(6), 683-700 <https://doi.org/10.1108/IJLMA-05-2023-0122>.
- Chatjuthamard, P., Chintrakarn, P., Jiraporn, P., Kitiwong, W., & Chaivisuttangkun, S. (2024). CSR inequality, managerial myopia and hostile takeover threats. *Managerial Finance*, ahead-of-print No. ahead-of-print, <https://doi.org/10.1108/MF-07-2023-0429>.
- Dickson, D., & Hargie, O. (2006). Sectarianism in the Northern Ireland workplace. *International Journal of Conflict Management*, 17(1), 45-65 <https://doi.org/10.1108/10444060610734172>.
- Frăticu, L., Mihăescu, D., & Andănuț, M. (2015). Culture-civilization-organizational culture and managerial performance. *Procedia Economics and Finance*, 27(2), 69-72 [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00973-9](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00973-9).
- Guizani, M., & Abdalkrim, G. (2021). Ownership structure, board independence and auditor choice: evidence from GCC countries. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 12(1), 127-149 <https://doi.org/10.1108/JAEE-06-2020-0145>.
- Haan, S.C. (2019). Civil rights and shareholder activism: SEC v. medical committee for human rights. Washington and lee law review, forthcoming, Washington & Lee legal studies paper No. 2019-23 <https://ssrn.com/abstract=3472072>.
- Himma, K. (2013). The legitimacy of protecting intellectual property rights: The Irrelevance of two conceptions of an information commons. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, 11(4), 210-232 <https://doi.org/10.1108/JICES-10-2013-0041>.
- Hinnebusch, R. (2019). Sectarianism and governance in Syria. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 19(1), 41-66 <https://doi.org/10.1111/sena.12288>.
- Hurtado, J. (2023). Believing, belonging and understanding: Religion and philosophy as narratives and practice in Adam Smith, Fiorito, L., Scheall, S. and Suprinyak, C.E. (Ed.) research in the history of economic thought and methodology: Including a symposium on religion, the scottish enlightenment, and the rise of liberalism (Research in the history of economic thought and methodology, Vol. 41A), Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 11-26 <https://doi.org/10.1108/S0743-415420240000041002>.
- Khan, S., & Rehman Chaudhry, H.U. (2011). Major consequences of the sectarian milancy in Jhang, Pakistan. *Academic Research International*, 1(3), 73-81 [http://www.savap.org.pk/journals/ARInt/Vol.1\(3\)/2011\(1.3-08\).pdf](http://www.savap.org.pk/journals/ARInt/Vol.1(3)/2011(1.3-08).pdf).
- Lafarre, A. (2017). The national level of shareholder rights: Procedural and information rights. *The AGM in Europe*, Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 35-62 <https://doi.org/10.1108/978-1-78743-533-920171005>.
- Liechty, J., & Clegg, C. (2001). Moving beyond sectarianism: Religion conflict and reconciliation in Northern Ireland. Dublin, The Columba Press, <https://www.amazon.com/Moving-Beyond-Sectarianism-Religion-Reconciliation/dp/1856073181>.
- Matthiesen, T., Mabon, S., & Raphael, L., & Mansour, R. (2017). Sectarianism in the Middle East. *Policy Department, Directorate-General for External Policies*, 3(3), 1-31 <https://www.bu.edu/cura/files/2013/10/Matthiesen.pdf>.
- Rapport, F. (2000). Combining methodological approaches in research: Ethnography and interpretive phenomenology. *Journal of Advanced Nursing*, 31(1), 219-225 <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2000.01243.x>.
- Rees, C. (2024). Pluralism and corporate governance reform. *Employee Relations*, ahead-of-print No. ahead-of-print, <https://doi.org/10.1108/ER-08-2023-0446>.
- Seidman, I. (2006). Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences. Third Edition, Teachers college, Columbia University New York and London, <https://www.amazon.com/-Interviewing-Qualitative-Research-Researchers-Education/dp/0807746665>.

- Spinelli, E. (2005). *The interpreted world: An introduction to phenomenological psychology*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Ltd, <https://www.amazon.com/Interpreted-World-Introduction-Phenomenological-Psychology/dp/141290305X>.
- Tapper, R. (2014). *Intellectual liberty: Natural rights and intellectual property*. Farnham, Surrey: Ashgate, achieving ethical excellence (Research in ethical issues in organizations, Vol. 12), *Emerald Group Publishing Limited, Leeds*, pp. 183-187 <https://doi.org/10.1108/S1529-209620140000012025>.
- Ullah, M., & Ali, Z. (2019). Sectarianism at workplace in Gilgit, South Asian history and culture. *South Asian History and Culture*, 10(2), 64-78 <https://doi.org/10.1080/19472498.2019.1576304>.
- Wanyama, S., Burton, B., & Helliard, C. (2013). Stakeholders, accountability and the theory-practice gap in developing nations' corporate governance systems: Evidence from Uganda. *Corporate Governance*, 13(1), 18-38 <https://doi.org/10.1108/14720701311302396>.
- Xiong, H., & Zhao, Y. (2023). Sectarian competition and the market provision of human capital. *The Journal of Economic History*, 83(1), 1-44 <https://doi.org/10.1017/S0022050722000481>.